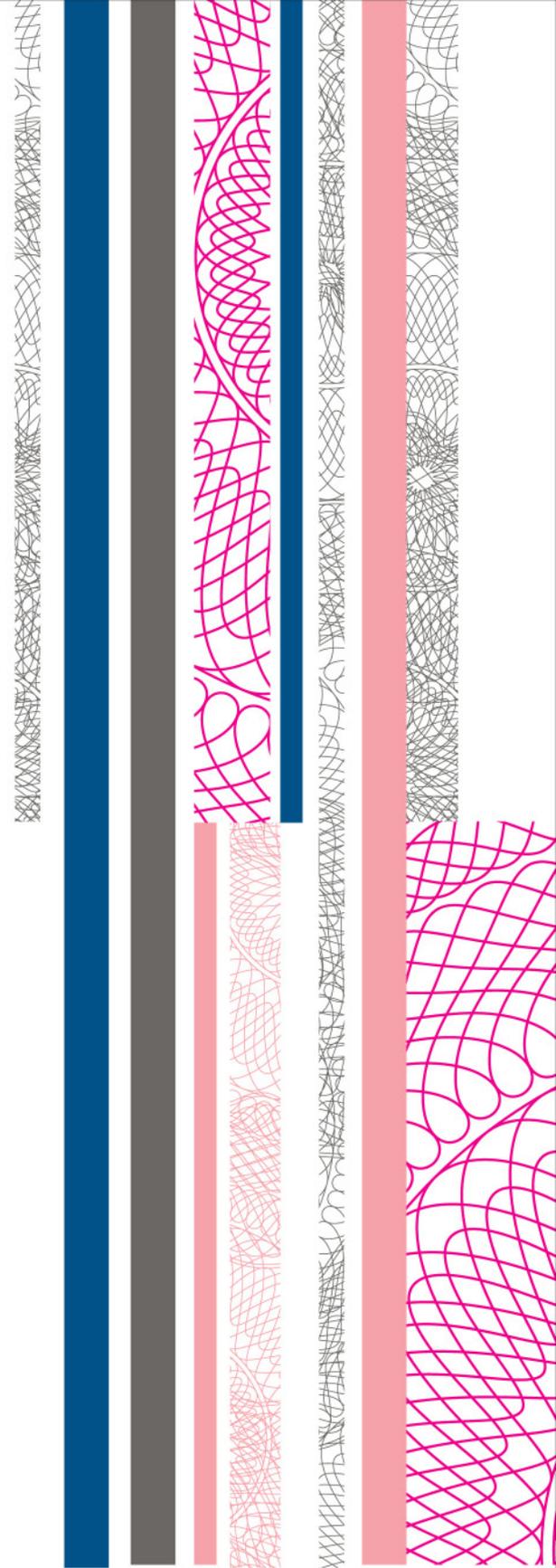

ธนาการแห่งประเทศไทย

รายงานระบบการชำระเงิน 2554

รายงานระบบการชำระเงิน 2554

สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2554

จำนวนประชากรทั้งหมด

64.1 ล้านคน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน

10,539.4 พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน

10 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่

122 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 16 แห่ง

6,183 สาขา

สาขานานาชาติต่างประเทศ 15 แห่ง

18 สาขา

สถาบันการเงินพิเศษของรัฐ

2,240 สาขา

ไปรษณีย์

1,295 สาขา

จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม

47,759 เครื่อง

จำนวนเครื่อง EFTPOS

261,167 เครื่อง

จำนวนบัตรเครดิต

15,328,291 ใบ

จำนวนบัตรเดบิต

38,733,246 ใบ

จำนวนบัตรเอทีเอ็ม

23,756,810 ใบ

ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2554

16,168 บาท/คน

ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร¹

2 ฉบับ/คน/ปี

มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน²

4,011 บาทต่อบัตร

มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน

7,711 บาทต่อบัตร

มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน³

181 บาทต่อบัตร

มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน

9,531 บาทต่อบัตร

¹ ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร หมายรวมถึงการใช้เช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

² เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

³ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีพันธกิจหลักในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงินที่มีเสถียรภาพ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและทั่วถึง อันจะช่วยเสริมสร้างให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความแข็งแกร่ง เพื่อนำพาประเทศไปสู่เป้าหมาย “ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของไทย”

ธปท. และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ตระหนักว่า ระบบการชำระเงินที่มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บรรลุพันธกิจดังกล่าว ในปีที่ผ่านมา ธปท. จึงได้กำหนดให้การพัฒนากระบวนการชำระเงิน ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ 5 ปีของ ธปท. นอกจากนี้ ธปท. ได้ร่วมกับผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการธนาคาร และนักวิชาการอิสระ จัดทำ “แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559 (Payment Systems Roadmap 2012 - 2016)” ซึ่ง กรช. ได้ให้ความเห็นชอบให้ใช้แผนกลยุทธ์นี้เป็นกรอบในการดำเนินการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศในระยะ 5 ปีข้างหน้า เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของการมีระบบการชำระเงินที่สนับสนุนการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย โดยแผนกลยุทธ์ฯ จะครอบคลุมใน 3 วัตถุประสงค์หลักด้วยกัน ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพ การลดความเสี่ยง และการคุ้มครองผู้บริโภค

ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การลดต้นทุนของระบบการชำระเงิน โดยการส่งเสริมและพัฒนาบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทดแทนการใช้เงินสด เช่น การส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตและเงินอิเล็กทรอนิกส์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศ เช่น การมีระบบในประเทศที่ประมวลผลและรองรับธุรกรรมการชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศ (Local switching) ซึ่งมีความคืบหน้าไปมากทั้งในแง่การเตรียมการด้านระบบงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินและบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ก็จะมีดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและปลอดภัย โดยเฉพาะบริการทางการเงินและการชำระเงินผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งจัดว่าเป็นช่องทางบริการที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการได้ทุกระดับไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคในเมืองหรือชนบท

สำหรับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี 2558 นั้น ในด้านระบบการชำระเงิน ธปท. อยู่ระหว่างการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมสำหรับระบบการชำระเงินระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ การโอนเงินของกลุ่มแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ การชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศ การชำระเงินสำหรับธุรกรรมตลาดทุนระหว่างประเทศ และมาตรฐานกลางสำหรับธุรกรรมการชำระเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งความพร้อมด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้เกิดความเชื่อมโยงของระบบการชำระเงินในระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้การค้าและการลงทุนในภูมิภาคทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ด้านต่อมาคือ การลดความเสี่ยงของระบบการชำระเงิน ซึ่งครอบคลุมการพัฒนากรอบบริหารความเสี่ยงด้านการชำระดุลของธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ และการมีมาตรการจัดการความเสี่ยงอันอาจเกิดจากการ

ชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานบัตรพลาสติก เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการชำระเงินผ่านบัตรพลาสติก เช่น บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต

การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ ธปท. ให้ความสำคัญ โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้ และสร้างความเข้าใจให้ผู้ให้บริการตระหนักถึงต้นทุนของการใช้เงินสด และประโยชน์ของบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ความสะดวก และความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อมั่นในบริการ และหันมาใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในปีที่ผ่านมา กรช. ยังเห็นชอบให้พัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งได้พิจารณาระเบียบ หลักเกณฑ์ พิธีปฏิบัติ ระบบงาน และแผนฉุกเฉิน รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีร่วมกัน จนสามารถเริ่มใช้ระบบงาน ICAS ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 และจะได้มีการติดตามเพื่อให้แผนการดำเนินงานในการขยายระบบงาน ICAS ไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศภายในปี 2556

เหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในปีที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อทั้งภาคธุรกิจและประชาชนในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงินต่าง ๆ เช่น ระบบเช็คเคลียร์ ระบบบาทเน็ต ระบบเอทีเอ็ม และระบบการโอนเงินระหว่างธนาคาร ธปท. ได้พยายามดูแลให้สามารถให้บริการแก่ลูกค้าและประชาชน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีเพียงบางสาขาของธนาคารพาณิชย์และบริการตู้เอทีเอ็มบางจุดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมเท่านั้นที่ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ นอกจากนี้สถาบันการเงินยังได้ให้ความช่วยเหลือลูกค้าในหลายด้าน เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมการถอนเงินจากเครื่องเอทีเอ็มข้ามจังหวัดหรือข้ามธนาคารเพื่อช่วยเหลือลูกค้าที่ต้องย้ายที่อยู่และไม่สามารถใช้บริการเครื่องเอทีเอ็มของธนาคารที่อยู่ในพื้นที่น้ำท่วมได้

ความสำเร็จและความก้าวหน้าในการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั้น จะต้องเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจ ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้เสียสละ ทุ่มเท และอุทิศตนเพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ มีความคืบหน้าตามแผนงานที่กำหนดไว้ในโอกาสนี้ ผม ในฐานะประธาน กรช. ขอขอบคุณกรรมการ กรช. คณะทำงานและผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ด้วยดี มาโดยตลอดและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความร่วมมือของทุกภาคส่วน จะส่งผลให้ระบบการชำระเงินของประเทศไทยเรามีการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจต่าง ๆ ได้ อย่างยั่งยืนและทั่วถึงในที่สุด

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล

(นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล)

ประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

29 มิถุนายน 2555

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)

ประธานกรรมการ

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ผู้ว่าการ

รองประธานกรรมการ

นายเกริก วณิกกุล
รองผู้ว่าการ
ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธพท. กำกับดูแล และระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

นายสรสิทธิ์ สุนทรเกศ
รองผู้อำนวยการด้านบริหาร

นายชาติศิริ โสภณพนิช
ประธานสมาคมธนาคารไทย

กรรมการ

นายสมเกียรติ อนุราชฤทธิ์
รองประธานกรรมการ
คณะกรรมการหอการค้าไทย

นางสาวสุทธิรัตน์ รัตนโชติ
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบ
การเงินการคลัง กรมบัญชีกลาง

นางเสาวณี สุวรรณชีพ
กรรมการ คณะกรรมการ
ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เลขานุการ

นางทองอุไร ลิ้มปิติ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สายนโยบายสถาบันการเงิน

สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2554	3
สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	4
คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	6
สารบัญ	8
สารบัญกรอบ	10
สารบัญภาพ	10
สารบัญตาราง	11
<hr/>	
1. นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงินในปี 2554	12
1.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559	12
1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบการชำระเงิน	13
1.2.1 การสนับสนุนการจัดตั้งระบบ Local Switching	13
1.2.2 การกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)	16
1.2.3 การจัดทำร่างกฎหมายเพื่อรองรับการมีผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Payment Finality)	17
1.2.4 การปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน	19
1.3 ระบบการชำระเงินที่ ธปท. ให้บริการ	20
1.3.1 ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET)	20
1.3.2 ระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)	23
1.3.3 การให้บริการระบบการชำระเงินอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์น้ำท่วม เมื่อปี 2554	25
1.4 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ	26
1.4.1 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	26
1.4.2 การลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับ สกุลเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Settlement Risk: FX Settlement Risk)	28
1.4.3 การเตรียมความพร้อมระบบการชำระเงินสำหรับรองรับการค้า ระหว่างประเทศด้วยสกุลเงินหยวน	30
1.5 การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	31
1.5.1 การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	31
1.6 การเผยแพร่ข้อมูลด้านระบบการชำระเงิน	37

2. ทิศทางของระบบการชำระเงินในอนาคต: แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555-2559	39
2.1 ความเป็นมา	39
2.1.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2547 (Payment Systems Roadmap 2004)	39
2.1.2 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2553 (Payment Systems Roadmap 2010)	40
2.2 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559	40
2.2.1 สรุปผลการประเมินระบบการชำระเงินไทย	41
2.2.2 สาระสำคัญของแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559	48
3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน	53
3.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	53
3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์	53
3.1.2 เครื่องเอทีเอ็ม เครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตร	54
3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	56
3.1.4 บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	57
3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ	58
3.2.1 การเงินสด	60
3.2.2 การใช้เช็ค	62
3.2.3 การโอนเงินมูลค่าสูง	64
3.2.4 การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment)	66
3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน	68
3.2.6 บัตรพลาสติก	70
3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	74
3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	75
3.3 การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	77
3.4 รายได้ของธนาคารพาณิชย์จากบริการด้านการชำระเงิน	77
4. อภิธานศัพท์และคำย่อ	80
5. บรรณานุกรม	82
6. ตารางสถิติ	84
7. หมายเหตุประกอบตาราง	99

สารบัญกรอบ

กรอบที่ 1 :	ระบบ Local Switching ในต่างประเทศ	14
กรอบที่ 2 :	มาตรฐาน ISO 20022	16
กรอบที่ 3 :	การยกเว้นการนำ Zero Hour Rule มาบังคับใช้	17
กรอบที่ 4 :	การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการชำระดุล (Settlement Risk Management)	22
กรอบที่ 5 :	การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในระบบ ICAS	23
กรอบที่ 6 :	คณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS)	28
กรอบที่ 7 :	ระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ แบบ Payment versus Payment (PvP)	29
กรอบที่ 8 :	การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)	33
กรอบที่ 9 :	ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน	68

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 :	แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559	13
ภาพที่ 2 :	กรอบกลยุทธ์ความร่วมมือด้านระบบการชำระเงินของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	27
ภาพที่ 3 :	สรุปกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555-2559	41
ภาพที่ 4 :	จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์	53
ภาพที่ 5 :	จำนวนเครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติและจำนวนเครื่องรับบัตร	54
ภาพที่ 6 :	จำนวนบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	56
ภาพที่ 7 :	สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินและบริษัทผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ปี 2554	57
ภาพที่ 8 :	จำนวนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	57
ภาพที่ 9 :	เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ	59
ภาพที่ 10 :	เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ	59
ภาพที่ 11 :	จำนวนรายการการใช้บริการชำระเงินต่อประชากร ณ ปี 2553	60
ภาพที่ 12 :	ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP	61
ภาพที่ 13 :	องค์ประกอบของเงินสดในมือ	61
ภาพที่ 14 :	ปริมาณการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ	63
ภาพที่ 15 :	มูลค่าการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ	63
ภาพที่ 16 :	มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2554	64
ภาพที่ 17 :	ปริมาณรายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต	65
ภาพที่ 18 :	มูลค่ารายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต	66
ภาพที่ 19 :	ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการ	66

ภาพที่ 20 :	สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ NITMX Bulk Payment	67
ภาพที่ 21 :	สัดส่วนปริมาณธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment) ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2554	69
ภาพที่ 22 :	สัดส่วนมูลค่าธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment) ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2554	70
ภาพที่ 23 :	จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2554	71
ภาพที่ 24 :	มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2554	71
ภาพที่ 25 :	สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเดบิต	72
ภาพที่ 26 :	สัดส่วนมูลค่าการทำรายการผ่านบัตรเดบิต	72
ภาพที่ 27 :	สัดส่วนปริมาณธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม	73
ภาพที่ 28 :	สัดส่วนมูลค่าธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม	73
ภาพที่ 29 :	สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2554	75
ภาพที่ 30 :	สัดส่วนมูลค่ารายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2554	75
ภาพที่ 31 :	จำนวนรายการและมูลค่าการใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์	76
ภาพที่ 32 :	จำนวนรายการและมูลค่าการโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	77
ภาพที่ 33 :	รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	77
ภาพที่ 34 :	รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่าง ๆ ในปี 2554	78

สารบัญตาราง

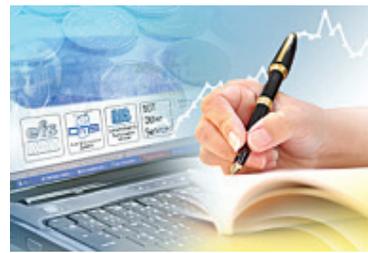
ตารางที่ 1 :	สรุปการปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของสมาคมธนาคารไทย	19
ตารางที่ 2 :	ผลการประเมินระบบบาทเน็ตตามโครงการ FSAP	43
ตารางที่ 3 :	ผลการประเมินด้านกฎหมายตามโครงการ Global payment systems survey ในปี 2551	44
ตารางที่ 4 :	ผลการประเมินด้านการออกแบบและการป้องกันความเสี่ยงของระบบการชำระเงินมูลค่าสูงตามโครงการ Global payment systems survey 2551	45
ตารางที่ 5 :	ผลการประเมินด้านสัดส่วนการใช้เช็คในระบบการชำระเงินมูลค่าสูงตามโครงการ Global payment systems survey 2551	45
ตารางที่ 6 :	ผลการประเมินด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน และการออกนโยบายด้านระบบการชำระเงินโครงการ Global payment systems survey 2551	46
ตารางที่ 7 :	ผลการประเมินด้านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการชำระเงินโครงการ Global payment systems survey 2551	47
ตารางที่ 8 :	ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร	60
ตารางที่ 9 :	ธุรกรรมการใช้บัตรพลาสติกของธนาคารพาณิชย์ ปี 2554	74

1. นโยบายและการกำกับดูแล ระบบการชำระเงินในปี 2554

ในปี 2554 คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ได้กำหนดนโยบายด้านระบบการชำระเงิน และติดตามการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการชำระเงินของประเทศ ดังนี้

1.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

กรช. ได้ให้ความเห็นชอบแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559 (Payment Systems Roadmap 2012 - 2016) และแนวทางการดำเนินการภายใต้แผนกลยุทธ์ฯ เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2554 เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี 2555 ถึง 2559 เพื่อให้ระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ มั่นคง ปลอดภัย สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนรับทราบทิศทางการพัฒนาดังกล่าว และสามารถวางแผนธุรกิจของตนได้อย่างเหมาะสม

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559 ครอบคลุมวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพ การลดความเสี่ยง และการคุ้มครองผู้บริโภค แผนกลยุทธ์ฯ ฉบับนี้ประกอบด้วยโครงการสำคัญ 6 โครงการ ได้แก่

- โครงการส่งเสริมและพัฒนาการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
- โครงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการชำระเงิน
- โครงการเตรียมความพร้อมในการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- โครงการลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน
- โครงการเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการเอทีเอ็ม
- โครงการคุ้มครองและให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ

รายละเอียดเพิ่มเติมของแผนกลยุทธ์ฯ สามารถอ่านได้จากหัวข้อ 2 เรื่อง ทิศทางของระบบการชำระเงินในอนาคต (หน้าที่ 39)

เนื่องจากแผนกลยุทธ์ฯ มีระยะเวลานาน 5 ปี ประกอบกับพัฒนาการของเทคโนโลยีด้านการชำระเงินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กรช. จึงได้มอบหมายให้มี

การติดตามและประเมินสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและอาจส่งผลกระทบต่อแผนกลยุทธ์ฯ และนำเสนอให้ กรช. ทราบเป็นประจำทุกปี เพื่อให้สามารถทบทวนและปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 1: แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

วิสัยทัศน์: มีระบบการชำระเงินที่สนับสนุนการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชน ให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบการชำระเงิน

ในปี 2554 กรช. ได้กำหนดแนวทางและผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อยกระดับระบบการชำระเงินของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนี้

1.2.1 การสนับสนุนการจัดตั้งระบบ Local Switching

กรช. เห็นชอบให้ประเทศไทยมีระบบในประเทศที่รองรับการรับส่งข้อมูลและประมวลผลธุรกรรมชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายในประเทศ (Local Switching) เพื่อความมั่นคงของระบบการชำระเงินของประเทศ หากเกิดวิกฤตการณ์ในต่างประเทศจนทำให้ระบบของบริษัทต่างประเทศไม่สามารถให้บริการการชำระเงินแก่สมาชิกในประเทศได้ อันจะนำไปสู่ปัญหาต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม รวมทั้งลดต้นทุนจากค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้บริษัทต่างประเทศและสนับสนุนการใช้บัตรทดแทนการใช้เงินสด

กรช. ได้มอบหมายให้ ธปท. ทาร่วมกับธนาคารพาณิชย์ ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งระบบ Local Switching โดยพิจารณาให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาระบบ Local Switching ของบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด การพิจารณาประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการภาษีเพื่อจูงใจร้านค้าและผู้ใช้บัตร รวมทั้งโครงการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตให้มากขึ้น และในระยะแรกจะเริ่มดำเนินการให้รายการชำระเงินภายในประเทศด้วยบัตรเดบิตที่ออกภายในประเทศต้องทำผ่าน Local Switching สำหรับบัตรเครดิตจะดำเนินการในระยะต่อไป

กรอบที่ 1: ระบบ Local Switching ในต่างประเทศ

ระบบ Local Switching หมายถึงระบบในประเทศที่รองรับการรับส่งข้อมูลและประมวลผลธุรกรรมชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายในประเทศ ได้แก่ บัตรเดบิต และบัตรเครดิต ประเทศที่มีการพัฒนาระบบ Local Switching แล้ว ได้แก่ ออสเตรเลีย ฮองกง เกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย การดำเนินงานระบบ Local Switching ในประเทศดังกล่าวดำเนินการโดยภาคเอกชน

- ระบบ EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point of Sale) ของประเทศออสเตรเลีย เป็นระบบที่รองรับบัตรเดบิตในประเทศประเภท Pin-based ที่ได้รับความนิยมมาก เริ่มให้บริการในปี 2523 โดยบริษัท eftpos Payments Australia Limited โดยเป็นการทำข้อตกลงการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเป็นคู่ ๆ ผ่านเครือข่ายภายในประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการภายในร้านค้าที่มีเครื่องหมาย "FATE" เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าปลีก สถานีน้ำมัน โรงภาพยนตร์ บัตรเดบิตที่ให้มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามที่ตั้งสถาบันผู้ออกบัตรกำหนด นอกจากนี้ผู้ใช้บริการยังสามารถใช้บัตรทำรายการถอนเงินสดจากเคาน์เตอร์ร้านค้าผ่านเครื่องรับบัตรได้ด้วย แต่บัตรสามารถใช้ได้เฉพาะการยื่นชำระค่าสินค้าและบริการที่ร้านค้า ไม่สามารถใช้ได้กรณีชำระค่าสินค้าและบริการผ่านโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ต
- ระบบ EPS (Easy Pay System) ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นระบบที่รองรับบัตรเดบิต จัดตั้งโดยธนาคารในฮ่องกง 21 แห่ง ดำเนินการภายใต้บริษัท Electronic Payment Services Company (Hong Kong) Ltd. (EPSCO) ในลักษณะ central processing center นอกจากนี้บริษัทเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการติดตั้งเครื่องรับบัตร รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้รับบัตร (Acquirer) ให้กับร้านค้าทั้งหมด และติดตั้งสัญลักษณ์ EPS ให้กับทุกร้านค้าที่รับบัตร ร้านค้าสามารถรับบัตรของทุก

ธนาคารที่เป็นสมาชิกโดยติดตั้งเครื่องรับบัตรเพียงเครื่องเดียว ผู้ใช้บริการสามารถใช้บัตรทำรายการถอนเงินสดจากเคาน์เตอร์ร้านค้าได้ด้วย เมื่อทำรายการเจ้าของบัตรจะถูกตัดเงินทันที แต่ร้านค้าจะได้รับเงินเข้าบัญชี ณ สิ้นวันหรือต้นวันของวันถัดไป EPSCO จะติดตั้งเครื่องรับบัตรฟรีให้กับทุกร้านค้าโดยไม่คำนึงถึงขนาดของธุรกิจและทำเลที่ตั้ง ปัจจุบันมีจุดรับบัตรมากกว่า 25,000 แห่งในฮ่องกง มาเก๊า และเซินเจิ้น

- **ระบบ EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point of Sale) ของประเทศเกาหลี** เป็นระบบที่รองรับบัตรเดบิตประเภท Pin-based ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศ เริ่มให้บริการในปี 2539 มีการประมวลผลข้อมูลผ่านเครือข่าย EFTPOS ของ KFTC (Korea Financial Telecommunications and Clearing Institute) แต่ได้รับความนิยมน้อยกว่าบัตรเดบิตประเภท Signature-based ซึ่งออกโดยบริษัทบัตรเครดิต และใช้เครือข่ายของบัตรเครดิตเนื่องจากมีจุดรับบัตรน้อยและจำกัดเวลาในการให้บริการ (8.00 - 23.00 น.)
- **ระบบ J-Debit ของประเทศญี่ปุ่น** เป็นระบบที่รองรับบัตรเดบิตภายในประเทศ โดยเริ่มระบบเมื่อปี 2541 แต่เริ่มออกบัตรจริงเมื่อปี 2543 เจ้าของระบบ คือ JDCPA (Japan Debit Card Promotion Association) สมาชิกของ JDCPA คือสถาบันการเงินซึ่งเป็นผู้ออกบัตร Cash Cards ประมาณ 1,600 ประเภทและมีจำนวนบัตรในระบบประมาณ 390,000,000 ใบ มีร้านค้าที่รับบัตรประมาณ 250,000 แห่งทั่วประเทศ แต่ไม่สามารถใช้บริการได้ในระหว่างเวลากลางคืน และจะมีการพัฒนาระบบให้รองรับบัตรเครดิตและบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money services) ต่อไป
- **ระบบ NETS EFTPOS ของประเทศสิงคโปร์** เป็นระบบที่รองรับบัตรเดบิตประเภท PIN-based ของสิงคโปร์ เริ่มให้บริการในปี 2528 โดย NETS (Network for Electronic Transfer Pte. Ltd.) มีผู้ถือหุ้นเป็นกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ในประเทศ ได้แก่ DBS Bank, OCBC Bank and United Overseas Bank (UOB) NETS เป็นผู้ให้บริการด้านเครือข่ายและผู้ให้บริการแก่ผู้รับบัตร (Merchant Acquirer) รายใหญ่ที่สุดในสิงคโปร์ และมีจุดให้บริการรับบัตรมากกว่า 60,000 แห่ง
- **ระบบ e-Debit ของประเทศมาเลเซีย** เป็นระบบที่รองรับการใช้บัตรเดบิตประเภท Pin-based ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์มาเลเซีย เริ่มให้บริการในปี 2545 โดย Malaysia Electronic Payment System (MEPS) ถือหุ้นโดยธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกของระบบจำนวน 20 ธนาคาร และรองรับบัตรเดบิตประมาณ 26.3 ล้านใบ

1.2.2 การกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)

เนื่องจากการทำธุรกรรมการชำระเงินของหน่วยงานภาครัฐกิจกับสถาบันการเงินต่าง ๆ มีการกำหนดรูปแบบข้อความหรือข้อมูลการทำธุรกรรมที่แตกต่างกันตามความต้องการใช้งานของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ต้องมีการจัดการข้อมูลหลายรูปแบบและมีภาระงานเพิ่มขึ้น กรช. จึงสนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard) เพื่อให้ภาครัฐกิจกับสถาบันการเงินสามารถรับส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงินระหว่างกันได้สะดวก โดยใช้รูปแบบข้อมูลที่มีมาตรฐานเดียวกันที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ISO 20022 ทำให้ช่วยลดภาระของภาครัฐกิจและสถาบันการเงินในการจัดการข้อมูลและเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการมากขึ้น

ในปี 2554 ธปท. ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐ และธุรกิจขนาดใหญ่จำนวนหนึ่ง กำหนดแผนเพื่อดำเนินโครงการนำร่องการใช้มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในการรับส่งข้อมูลชำระเงินระหว่างกัน และ ธปท. ได้ประสานงานกับกรมศุลกากรในการนำมาตรฐานกลางข้อความฯ ไปใช้ในโครงการ National Single Window ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในการเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจร ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำเข้า-ส่งออกสินค้า เพื่อการตรวจสอบใบอนุญาต และใบรับรองต่าง ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนการตรวจปล่อยสินค้า และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการพิจารณาร่างมาตรฐานกลางข้อความฯ รวมทั้งดำเนินการให้มีการประกาศใช้มาตรฐานกลางข้อความฯ ที่รับรองโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรอบที่ 2: มาตรฐาน ISO 20022

ISO (International Organization for Standardization) เป็นเครือข่ายขององค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ (Non-Governmental Organization: NGO) มีหน้าที่พัฒนาและกำหนดมาตรฐานสากลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ และอุตสาหกรรม ปัจจุบันมีตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ รวม 164 ประเทศ มีสำนักงานเลขานุการตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ISO ได้มีการจัดตั้ง TC68 (Technical Committee 68) เป็นคณะกรรมการที่กำกับและรับผิดชอบมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเงินและการธนาคาร รวมถึงมาตรฐาน ISO 20022 ด้วย ตัวแทนสมาชิก ISO จากประเทศไทย คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

ISO 20022 เป็นกระบวนการในการกำหนดมาตรฐานข้อความ (Messages) ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเงินใน 5 หมวดหมู่ ได้แก่ การชำระเงิน (Payments) ตราสารหนี้ (Securities)

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange: FX) บริการด้านการค้า (Trade Services) บัตรและบริการทางการเงินของรายย่อยที่เกี่ยวข้อง (Cards and Related Retail Financial Services) ในปัจจุบันมีหน่วยงานจำนวน 15 หน่วยงานที่ได้ร่วมพัฒนาข้อกำหนดตาม ISO 20022 และได้มีการสร้างมาตรฐานข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องไปแล้วมากกว่า 260 รายการ

1.2.3 การจัดทำร่างกฎหมายเพื่อรองรับการมีผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Payment Finality)

กรช. เห็นชอบให้มีการจัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนเงินและการชำระดุลที่กระทำผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ พ.ศ.” โดยมีหลักการเพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับผลสิ้นสุดของการโอนเงินและการชำระดุล ที่กระทำผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ และไม่ให้มีการนำ Zero Hour Rule (รายละเอียดในกรอบที่ 3) มาใช้บังคับกับการโอนเงินและการชำระดุลที่กระทำผ่านระบบดังกล่าว กล่าวคือ ให้คำสั่งโอนเงินหรือการชำระดุลที่ได้ดำเนินการสำเร็จแล้วมีผลสมบูรณ์และเป็นอันสิ้นสุด ไม่สามารถเพิกถอน หรือกลับรายการ หรือสั่งให้แก้ไข หรือหยุดระงับได้ แม้ในกรณีที่สมาชิกระบบการชำระเงินที่อยู่ภายใต้ร่างกฎหมายนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ รวมทั้งเพื่อให้ระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น ระบบบาทเนตมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเป็นการเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายเพื่อรองรับการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศต่อไป

ทั้งนี้ ในปี 2554 กรช. ได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และ ธปท. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาผลักดันให้มีการบังคับใช้ต่อไป

กรอบที่ 3: การยกเว้นการนำ Zero Hour Rule มาบังคับใช้

Zero Hour Rule เป็นข้อกำหนดในกฎหมายล้มละลายของบางประเทศ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งล้มละลาย การล้มละลายดังกล่าวจะมีผลนับตั้งแต่วันที่แรกที่ศาลออกคำสั่งล้มละลาย ผลที่เกิดขึ้นคือ นิติกรรมใดที่สถาบันได้ทำสำเร็จไปแล้วตั้งแต่เวลาหลังเที่ยงคืนซึ่งเป็นวันที่แรกของวันที่ศาลสั่งล้มละลาย จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายจะเป็นอันเสียเปล่าไป หากมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในระบบการชำระเงิน จะทำให้คำสั่งโอนเงินใด ๆ ที่สมาชิกระบบการชำระเงินได้ทำสำเร็จไปแล้วตั้งแต่เวลาที่เปิดทำการระบบการชำระเงินนั้น จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายจริงเป็นอันถูกเพิกถอนไป ซึ่งย่อมจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ (Systemic Risk) ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเพื่อกำหนดการ

ยกเว้นมิให้นำ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงินที่ได้ดำเนินการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินที่ได้ดำเนินการโดยมีผลสำเร็จสมบูรณ์แล้ว

กรณีประเทศไทย ธปท. ได้ส่งหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อ 20 กรกฎาคม 2549 เพื่อขอให้ข้อวินิจฉัยเกณฑ์ความมีอยู่หรือไม่ของ Zero Hour Rule ในกฎหมายล้มละลายของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการนำระบบบาทเน็ตเข้าร่วมโครงการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล (Reports on the Observance of Standards and Codes: ROSCs) และโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) เนื่องจากหากมีการใช้เกณฑ์ดังกล่าวในระบบการชำระเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการโอนเงินมูลค่าสูง เช่น ระบบบาทเน็ต จะทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านการชำระเงินของประเทศได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ส่งคำวินิจฉัยเมื่อ ตุลาคม 2549 แจงให้ทราบว่ากฎหมายล้มละลายไม่มีบทบัญญัติกำหนดชัดเจนเกี่ยวกับเวลาเริ่มต้นของการมีผลผูกพันของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ดังนั้น จึงวินิจฉัยได้ว่าคำสั่งดังกล่าวจะมีผลผูกพันตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งเป็นต้นไป ไม่ได้ย้อนไป ณ เวลาต้นวันของวันที่ศาลมีคำสั่ง

อย่างไรก็ดี ในปี 2550 ผู้เชี่ยวชาญจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ซึ่งเป็นผู้ประเมินระบบบาทเน็ตตามมาตรฐานสากล (BIS Core Principles for Systemically Important Payment Systems) ในโครงการ FSAP ได้ให้ความเห็นว่า การปฏิบัติการของระบบบาทเน็ต และการโอนเงินผ่านระบบดังกล่าวมีกฎหมายรองรับที่ดีพอสมควร แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าหากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สมาชิกรายใดรายหนึ่งในระบบแล้ว การโอนเงินและการชำระดุลของสมาชิกรายนั้นที่ได้ดำเนินการสำเร็จไปแล้วก่อนเวลาพิทักษ์ทรัพย์อาจจะถูกเพิกถอนได้ จึงได้เสนอแนะให้ประเทศไทยดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนไม่ให้นำ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงินและให้มีการกำหนดผลสมบูรณ์ของการโอนเงินที่เป็นอันสิ้นสุดไม่สามารถเพิกถอนได้ (Payment Finality) เพื่อให้คำสั่งโอนเงินและคำสั่งชำระดุลการหักบัญชีที่ได้ทำเสร็จลุล่วงไปแล้ว มีผลสมบูรณ์และเป็นอันสิ้นสุด ไม่สามารถเพิกถอน หรือกลับรายการ หรือสั่งให้แก้ไข หรือหยุดระงับการจ่ายเงินนั้นได้ แม้มีกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สมาชิกในระบบการชำระเงินหรือมีคำสั่งให้ล้มละลาย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ (Systemic Risk)

1.2.4 การปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน

ในปี 2554 ธปท. ร่วมกับสมาคมธนาคารไทยได้ปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2553 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนับสนุนการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เพิ่มมากขึ้น การปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1: สรุปการปรับปรุงค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของสมาคมธนาคารไทย

ค่าธรรมเนียมเดิม	ค่าธรรมเนียมใหม่	กำหนดการเริ่มใช้
1. บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร ครั้งละหลายรายการ (NITMX Bulk Payment - Credit Next Day) - การโอนเงินไม่เกิน 100,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 12 บาท - การโอนเงินเกินกว่า 100,000 ถึง 500,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 40 บาท - การโอนเงินเกินกว่า 500,000 ถึง 2,000,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 100 บาท	อัตราเดียวไม่เกิน 12 บาท ต่อรายการ (โอนเงินได้ไม่เกิน 2,000,000 บาท/รายการ)	15 ธันวาคม 2553
2. การโอนเงินในธนาคารเดียวกันข้ามเขต ธพ. ส่วนใหญ่คิดหมื่นละ 10 บาท (ขั้นต่ำ 10 บาท สูงสุดไม่เกิน 1,000 บาท) + ค่าบริการ 10 บาท	ฟรีครั้งแรกของเดือน ครั้งต่อไปไม่เกิน 15 บาท/ รายการ	ภายใน 31 มีนาคม 2554
3. การถอนเงินในธนาคารเดียวกันข้ามเขต ธพ. ส่วนใหญ่คิดหมื่นละ 10 บาท (ขั้นต่ำ 10 บาท สูงสุดไม่เกิน 1,000 บาท) + ค่าบริการ 10 บาท	ไม่เกิน 15 บาท/รายการ	ภายใน 31 มีนาคม 2554
4. การถอนเงิน/ถามยอดผ่าน ATM ต่างธนาคาร ในจังหวัดเดียวกัน <u>กรุงเทพฯ</u> • ฟรี 4 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป ไม่เกิน 5 บาท/รายการ <u>ต่างจังหวัด</u> • ขั้นต่ำ 20 - 25 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 5 บาท/รายการ	ฟรี 4 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป* เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/ รายการ อัตราเดียวกันทั้งใน กทม. และจังหวัดอื่น	ภายใน 30 มิถุนายน 2554

* การคิดค่าธรรมเนียมสำหรับรายการครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ ในข้อ 4 และ 5 จะนับจำนวนครั้งการถอนเงิน/ถามยอดผ่านเอทีเอ็มต่างธนาคาร รวมกันทั้งการทำรายการในจังหวัดเดียวกัน (ตามข้อ 4) และข้ามจังหวัด/เขตสำนักหักบัญชี (ตามข้อ 5)

ค่าธรรมเนียมเดิม	ค่าธรรมเนียมใหม่	กำหนดการเริ่มใช้
5. การถอนเงินผ่าน ATM ต่างธนาคารข้ามเขต ธพ. ส่วนใหญ่คิดค่าธรรมเนียม 10 บาท ขั้นต่ำ 20 - 25 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 5 บาท/รายการ	ไม่เกิน 20 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป* เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ	ภายใน 30 มิถุนายน 2554

* การคิดค่าธรรมเนียมสำหรับรายการครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ ในข้อ 4 และ 5 จะนับจำนวนครั้งการถอนเงิน/ถ่ายยอดผ่านเอทีเอ็มต่างธนาคาร รวมกันทั้งการทำรายการในจังหวัดเดียวกัน (ตามข้อ 4) และข้ามจังหวัด/เขตสำนักหักบัญชี (ตามข้อ 5)

ผลจากการปรับปรุงค่าธรรมเนียมดังกล่าว มีส่วนช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน และทำให้ภาคธุรกิจสามารถใช้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เช็คได้มากขึ้น เห็นได้จากปริมาณธุรกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะกรณี บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเดิมจะจ่ายเงินปันผลส่วนใหญ่ด้วยเช็ค เนื่องจากค่าธรรมเนียมของบริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (NITMX Bulk Payment - Credit Next Day) สูงกว่าค่าธรรมเนียมเช็ค แต่หลังจากการปรับปรุงค่าธรรมเนียมดังกล่าว ทำให้ในปี 2554 บริษัทจ่ายเงินปันผลด้วยบริการ NITMX Bulk Payment มากขึ้น

1.3 ระบบการชำระเงินที่ ธพท. ให้บริการ

1.3.1 ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET)

ระบบบาทเน็ตเป็นระบบเครือข่ายการโอนเงินมูลค่าสูงทางอิเล็กทรอนิกส์ที่รองรับการโอนเงินระหว่างสถาบันในลักษณะ Real Time Gross Settlement (RTGS) ซึ่ง ธพท. ได้พัฒนาและให้บริการตั้งแต่ปี 2538 เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการชำระดุลระหว่างสถาบัน ทำให้การชำระเงินมีความรวดเร็ว ปลอดภัย บริการหลักที่ให้บริการประกอบด้วย การโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อลูกค้า รวมถึงการรับส่งข้อความระหว่างสถาบัน

การดำเนินการของ ธพท. ในการปรับปรุงมาตรการจัดการความเสี่ยง และวิธีปฏิบัติในระบบบาทเน็ต ในปี 2554 มีดังนี้

- 1) มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS)

มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต เป็นมาตรการป้องกันความเสี่ยงในระบบบาทเน็ตซึ่งกำหนดให้สถาบันการเงินต้องดำรงตราสารหนี้ตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันกรณีที่ธนาคารสมาชิกมีความจำเป็นต้องใช้เป็นแหล่งเงินสุดท้ายเพื่อการชำระดุลแบบ Net Settlement⁴ ในระบบบาทเน็ต เพื่อลดความเสี่ยงด้านการชำระดุล (Settlement Risk) กรณีที่สถาบันการเงินบางแห่งอาจไม่สามารถชำระยอดขาดดุลได้ และส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น ๆ ในลักษณะเป็นลูกโซ่ จนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินเป็นวงกว้าง (หลักการในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการชำระดุล สามารถดูได้จากกรอบที่ 4)

ในปี 2554 ธปท. ได้จัดตั้งคณะทำงานร่วมซึ่งประกอบด้วย ธปท. ผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ เพื่อพิจารณากำหนดสัดส่วนของการดำรงตราสารหนี้ รวมทั้งแนวทางการดำรงหลักประกันที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มภาระให้กับธนาคารสมาชิกมากเกินไป และคณะทำงานจะนำข้อสรุปของหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของมาตรการ SRS เสนอต่อ กรช. เพื่อขอความเห็นชอบต่อไป

- 2) การใช้ตราสารหนี้เพื่อเงินสภาพคล่องระหว่างวัน (Intraday Liquidity Facilities: ILF) เป็นหลักประกันการให้กู้ยืมของ ธปท. ในกรณีวันหยุดทำการพิเศษฉุกเฉิน

วงเงินสภาพคล่องระหว่างวัน (Intraday Liquidity Facility: ILF) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สถาบันการเงินผู้ใช้บริการบาทเน็ต สามารถบริหารสภาพคล่องระหว่างวันสำหรับการโอนเงินในระบบบาทเน็ต เพื่อให้สามารถโอนเงินได้โดยไม่ติดขัด โดยสถาบันการเงินผู้ใช้บริการบาทเน็ตสามารถขายตราสารหนี้ให้แก่ ธปท. โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนเมื่อสิ้นวันและ ธปท. จะจัดสรรเงินสภาพคล่องเข้าบัญชีสถาบันการเงินเพื่อใช้เป็นสภาพคล่องสำหรับการโอนเงินในระบบบาทเน็ต โดยจำนวนวงเงินที่จัดสรรให้ขึ้นขึ้นอยู่กับมูลค่าตราสารหนี้ที่นำมาวางเป็นประกันและ ธปท. จะไม่คิดค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินดังกล่าวในระหว่างวัน ยกเว้นในกรณีที่มีการใช้วงเงินข้ามวัน (Overnight) ซึ่งจะคิดผลตอบแทนเท่ากับอัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนประเภท 14 วัน (Policy Rate) ของวันทำการก่อนบวกด้วยร้อยละ 0.5 ต่อปี

ในปี 2554 ธปท. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อรองรับการให้สภาพคล่องแก่สถาบันการเงินในกรณีที่ ธปท. ประกาศวันหยุดทำการพิเศษแบบฉุกเฉินที่มีระยะเวลาเกินกว่า 1 วันทำการ ที่อาจส่งผลให้สถาบันการเงินต้องกู้ยืมเงินจาก ธปท. เพื่อใช้เป็นสภาพคล่องในการเบิกถอน

⁴ การชำระดุลในลักษณะ Net Settlement เป็นการชำระเงินระหว่างสมาชิกในระบบ โดยนำยอดเงินที่สมาชิกแต่ละรายมีภาระต้องชำระให้กับสมาชิกรายอื่นมาหักกลบลบหนี้กันก่อนดำเนินการชำระเงินจริง ซึ่งส่งผลให้ยอดเงินที่ชำระระหว่างสมาชิกมีจำนวนน้อยกว่าการชำระยอดเงินระหว่างกันในแต่ละรายการ ตัวอย่างของระบบการชำระเงินของไทยที่ใช้การชำระดุลในลักษณะ Net Settlement เช่น การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างธนาคาร และการชำระดุลของธุรกรรมการถอน/โอนเงินระหว่างธนาคารผ่านเอทีเอ็ม

เงินสดจากบัญชีเงินฝากที่ ธปท. สำหรับใช้ใส่ในตู้เอทีเอ็มเพื่อรองรับการเบิกถอนเงินสดของประชาชนไว้ใช้จ่ายในช่วงวันหยุดพิเศษฉุกเฉินดังกล่าว โดย ธปท. จะมีการดำเนินการ ดังนี้

- ในวันแรกของวันหยุดทำการพิเศษฉุกเฉิน ธปท. จะเปิดระบบบาทเน็ตและระบบคำสั่งฝากถอนธนบัตร (Banknote Ordering System: BOS) เพื่อให้สถาบันการเงินบริหารเงินสดผ่านระบบ BOS สำหรับรองรับการเบิกถอนเงินสดผ่านเครื่องเอทีเอ็ม
- ให้สถาบันการเงินใช้ตราสารหนี้เพื่อ ILF ซึ่งเป็นสินทรัพย์หลักประกันชั้นหนึ่งตามที่ ธปท. กำหนด เป็นประกันการขอกู้ยืมจาก ธปท. ตามมาตรา 41⁵ แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2485 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551

กรอบที่ 4: การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการชำระดุล (Settlement Risk Management)

Bank for International Settlement (BIS) Core Principles for Systemically Important Payment Systems เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากลสำหรับระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อระบบการเงินของประเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนให้ระบบมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ประกอบด้วยหลักสำคัญ 10 ประการ โดยข้อที่ 5 ระบุว่า ระบบการชำระเงินที่มีการชำระดุลการหักบัญชีระหว่างธนาคารในลักษณะการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่าย (Multilateral Net Settlement) ควรมีการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงด้านการชำระดุล เพื่อให้มั่นใจว่าอย่างน้อยที่สุด การชำระดุลจะสามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ตามกำหนด แม้ในกรณีธนาคารสมาชิกที่มียอดขาดดุลสูงสุด 1 ราย ไม่สามารถชำระดุลได้ โดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 วิธีการ ดังนี้

1. Defaulters Pay

สถาบันสมาชิกในระบบการชำระเงินแต่ละรายจะเป็นผู้รับผิดชอบหากสถาบันตนเองไม่สามารถชำระดุลได้ โดยนำหลักทรัพย์ของตนที่ได้วางไว้เพื่อเป็นหลักประกันมาใช้เพื่อชำระดุลแทน เพื่อให้ระบบการชำระเงินสามารถดำเนินต่อไปได้ ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปจะใช้หลักประกันที่สามารถเปลี่ยนเป็นสภาพคล่องเพื่อการชำระดุลได้โดยง่าย เช่น พันธบัตร

⁵ มาตรา 41 กำหนดให้ ธปท. เป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้กู้ยืมเงินแก่สถาบันการเงินโดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหกเดือน และต้องมีสินทรัพย์หลักประกันชั้นหนึ่งตามที่ ธปท. กำหนด ตามมาตรา 33(7) เป็นประกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ ธปท. กำหนด
 - 2) รับเก็บรักษาเงิน หลักทรัพย์ หรือของมีค่าอย่างอื่นของสถาบันการเงิน รวมทั้งผลประโยชน์ในหลักทรัพย์นั้นไม่ว่าจะเป็นเงินต้นหรือดอกเบี้ย
 - 3) สั่งให้สถาบันการเงินจัดส่งรายงานเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพันตามที่ ธปท. กำหนด และอาจเรียกให้สถาบันการเงินชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความในรายงานนั้นได้
- การให้กู้ยืมเงินตาม 1) ให้หมายความรวมถึงการซื้อสินทรัพย์หลักประกันชั้นหนึ่งตามมาตรา 33(7) จากสถาบันการเงินโดยมีสัญญาขายคืนแก่สถาบันการเงินนั้นด้วย

2. Survivors Pay

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีสถาบันสมาชิกใด ๆ ไม่สามารถชำระดุลได้ สมาชิกที่เหลือ (Survivors) จะร่วมกันรับผิดชอบยอดขาดดุลของสมาชิกผู้ชำระดุลไม่ได้ หรือที่เรียกว่า Loss-sharing Arrangement ทั้งนี้ เพื่อให้การชำระดุลสามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด

3. Third Parties Pay

สถาบันอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกของระบบการชำระเงินเป็นผู้รับผิดชอบยอดขาดดุลของสมาชิกผู้ชำระดุลไม่ได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นธนาคารกลางของแต่ละประเทศเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสภาพคล่องเพิ่มเติมในฐานะนายธนาคารของสถาบันการเงิน

(ที่มา: Real-time Gross Settlement Systems, BIS, March 1997)

1.3.2 ระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)

ธปท. ได้พัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนระบบการหักบัญชีเช็คปัจจุบัน ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเป็น 1 วันทำการทั่วประเทศ เพิ่มระยะเวลาฝากเช็คของลูกค้า ลดความเสี่ยงในการขนส่งตัวเช็ค ลดต้นทุนของระบบการหักบัญชีเช็ค และเพิ่มประสิทธิภาพการหักบัญชีเช็ค โดยใช้ภาพเช็คในการเรียกเก็บแทนตัวเช็คได้ทั่วประเทศ

ในปี 2554 ธปท. และธนาคารสมาชิกได้ร่วมกันพัฒนาและทดสอบระบบงาน รวมถึงกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ พิธีปฏิบัติ และแผนรองรับกรณีฉุกเฉิน โดย ธปท. ได้ติดตามความพร้อมของธนาคารสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าธนาคารสมาชิกทุกแห่งมีความพร้อมในการเริ่มใช้งานระบบ ICAS นอกจากนี้ ธปท. ได้ประชาสัมพันธ์ความรู้แก่ภาคธุรกิจ ประชาชน และบุคลากรภาคกฎหมาย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความเชื่อมั่นในระบบ

ธปท. ได้เริ่มใช้งานระบบ ICAS ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 และคาดว่าจะขยายการให้บริการไปยังต่างจังหวัดทั่วประเทศได้ในปี 2556

กรอบที่ 5: การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในระบบ ICAS

มาตรการรักษาความปลอดภัยในระบบ ICAS ที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความมั่นใจในระบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ ประกอบด้วย

- **ความปลอดภัยของตัวเช็ค**

รพท. ได้ปรับปรุงมาตรฐานเช็ค โดยเช็คมาตรฐานใหม่นี้มีลายน้ำสัญลักษณ์ ICAS ที่ยากต่อการปลอมแปลงและช่วยในการตรวจสอบตัวเช็คว่าเป็นเช็คจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ตัวเช็คยังผลิตจากวัสดุที่เป็นกระดาษเคลือบสารเคมีพิเศษ หากมีการขีดขีดเพื่อแก้ไขข้อความจะปรากฏร่องรอยเด่นชัด

- **การรักษาความปลอดภัยในระบบ ICAS**

มีการใช้เทคโนโลยี Hash⁶ ในการตรวจสอบว่าข้อมูลในระบบ ICAS เป็นข้อมูลเช็คที่ถูกส่งโดยไม่มีการแก้ไขระหว่างทาง เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นข้อมูลที่ต้องสมบูรณ์ รวมถึงมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้ส่ง

- **ความปลอดภัยของข้อมูลภาพเช็คที่ส่งเรียกเก็บระหว่างธนาคาร**

มีการเข้ารหัสข้อมูลด้วยเทคโนโลยี Public Key Infrastructure (PKI) ให้มีเพียงผู้ที่มีสิทธิเท่านั้นที่สามารถถอดรหัสได้ ซึ่งเป็นการรักษาความปลอดภัยที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าจะไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระหว่างผู้ส่งและผู้รับข้อมูลตลอดการเดินทางของข้อมูล

- **การตรวจสอบเช็คของธนาคาร**

นอกเหนือจากการใช้อุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน เครื่องสแกนภาพเช็ค และการเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ธนาคารสมาชิกจะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจสอบเช็ค โดยเมื่อธนาคารผู้รับฝากเช็ครับฝากเช็คจากลูกค้า จะตรวจสอบการปลอมแปลงและแก้ไขตัวเช็คด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ก่อน Scan เช็คเป็นภาพเช็ค และส่งเรียกเก็บธนาคารผู้จ่าย ตัวอย่างเช่น การใช้ Backlight ส่องลงบนเช็ค หากเป็นกระดาษเช็คจริงเช็คจะไม่เรืองแสง รวมถึงการตรวจสอบตามมาตรการรักษาความปลอดภัย คือ ลายน้ำที่มีสัญลักษณ์ ICS และกระดาษที่เคลือบด้วยสารเคมีพิเศษ ในขณะที่ธนาคารผู้จ่าย เมื่อได้รับภาพเช็คจากธนาคารผู้รับฝากเช็คจะมีหน้าที่ตรวจสอบเพื่ออนุมัติจ่ายเงินตามเช็ค เช่นเดียวกับปัจจุบัน ได้แก่ ตรวจสอบว่าเงินในบัญชีผู้ส่งจ่ายมีเงินเพียงพอหรือไม่ รวมถึงลายมือชื่อของผู้ส่งจ่าย และรายละเอียดอื่นเทียบกับฐานข้อมูลของธนาคารเพื่อพิจารณาอนุมัติจ่ายเงินตามเช็ค

⁶ กระบวนการนำข้อมูลไปเข้าสู่ศรค่านวนเพื่อให้ได้เป็นค่าหนึ่งเรียกว่าค่า Hash เพื่อใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้ส่งข้อมูลจะส่งข้อมูลพร้อมกับค่า Hash ให้ผู้รับข้อมูล ซึ่งเมื่อผู้รับข้อมูลนำข้อมูลที่ได้รับมาเข้าสู่ศรค่านวนแล้วได้ค่า Hash ตรงกับค่า Hash ที่ได้รับจากผู้ส่งก็มั่นใจได้ว่าข้อมูลไม่ได้ถูกแก้ไข

1.3.3 การให้บริการระบบการชำระเงินอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์น้ำท่วม เมื่อปี 2554

วิกฤตการณ์อุทกภัยเมื่อปลายปี 2554 ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อประชาชน ภาคธุรกิจ รวมถึงการให้บริการทางการเงิน แต่ในภาพรวมระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงินต่าง ๆ เช่น ระบบเช็คเคลียร์ริง ระบบบาทเน็ต ระบบเอทีเอ็ม และระบบการโอนเงินระหว่างธนาคาร สามารถให้บริการได้ และ ธปท. ไม่ได้ประกาศวันหยุดทำการของสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถให้การสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง โดย ธปท. ได้ติดตามสถานการณ์และร่วมหารือกับผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าธุรกรรมทางการเงินทุกประเภทสามารถดำเนินไปได้ตามปกติ รวมถึงขอความร่วมมือไปยังสถาบันการเงินในการช่วยเหลือลูกค้า ดังนี้

- **การเบิกถอนเงินสด** ธปท. ขอให้สถาบันการเงินแต่ละแห่งให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินสดระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน ในกรณีที่สถาบันการเงินบางแห่งมีอุปสรรคในการขนส่งเงินสด โดย ธปท. พร้อมสนับสนุนให้ศูนย์จัดการเงินสดของ ธปท. จัดส่งเงินให้สถาบันการเงินเพื่อให้มั่นใจว่ามีปริมาณเงินสดเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
- **ธุรกรรมด้านการชำระเงิน** ธปท. สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการระบบการโอนเงินระหว่างสถาบันการเงิน เช่น บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) ได้ชักชวนแนวทางดำเนินการกรณีที่น้ำท่วมมีผลกระทบรุนแรงมากขึ้น เช่น การย้ายระบบงาน และย้ายกำลังคนไปปฏิบัติงานที่ศูนย์สำรอง และแนวปฏิบัติเพื่อให้การชำระดุลระหว่างสถาบันสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง
- **การดูแลลูกค้าสถาบันการเงิน** ธปท. ขอให้สถาบันการเงินให้ความช่วยเหลือลูกค้าตามความเหมาะสม ซึ่งสถาบันการเงินได้ให้ความร่วมมือในการออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือลูกค้าเป็นอย่างดี เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมการถอนเงินจากเครื่องเอทีเอ็มข้ามจังหวัดหรือข้ามธนาคาร เพื่อช่วยเหลือลูกค้าที่ต้องย้ายที่อยู่ หรือไม่สามารถหาเครื่องเอทีเอ็มของตนเองได้ การผ่อนผันพักชำระหนี้และดอกเบี้ย และการให้วงเงินสินเชื่อเพิ่มเพื่อฟื้นฟูกิจการ หรือซ่อมแซมความเสียหายหลังน้ำลดแล้ว

⁷ ธนาคารพาณิชย์ในบางพื้นที่ไม่สามารถเปิดให้บริการได้เนื่องจากวิกฤตการณ์อุทกภัย รวมทั้งสิ้น 556 สาขา คิดเป็น 9.3% ของจำนวนสาขาทั่วประเทศ บริการตู้เอทีเอ็มจำนวน 4,943 เครื่อง คิดเป็น 11.9% ของจำนวนเอทีเอ็มทั่วประเทศ (ข้อมูล ณ 4 พ.ย. 2554)

1.4 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

ในปี 2554 ธปท. ได้หารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภายใน ธปท. และหน่วยงานภายนอก เช่น CLS Bank และบริษัทที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รวมทั้งคณะทำงานด้านระบบการชำระเงินของธนาคารกลางในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินของไทยกับต่างประเทศ รวมถึงการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศของสถาบันการเงินและภาคธุรกิจ ซึ่งจะมีมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ และการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.4.1 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คณะทำงานด้านระบบการชำระเงินของธนาคารกลางในกลุ่มประเทศอาเซียน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS) เสนอรายงานผลการศึกษาสภาพแวดล้อมการชำระเงินในปัจจุบันและกรอบกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการชำระเงินในภูมิภาคใน 5 เรื่องหลัก คือ

- 1) การชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Cross-border Trade Settlement)
- 2) การโอนเงินของแรงงานในต่างประเทศ (Cross-border Money Remittance)
- 3) การชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศ (Cross-border Retail Payments)
- 4) การชำระเงินสำหรับธุรกรรมตลาดทุนระหว่างประเทศ (Cross-border Capital Market Settlement)
- 5) มาตรฐานข้อความการชำระเงินระหว่างประเทศ (Standardization)

WC-PSS ได้นำเสนอรายงานเพื่อขอความเห็นชอบจากที่ประชุม ASEAN Central Bank Governors' Meeting (ACGM) เมื่อเดือนเมษายน 2554 โดยกรอบกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นความตกลงร่วมกันของกลุ่มประเทศสมาชิก และจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพร้อมและการหารือระหว่างประเทศ ซึ่งอาจทำในลักษณะทวิภาคี (Bilateral Arrangement) โดยจะมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาระบบการชำระเงิน (Capacity Building) ในลักษณะของการจัด workshops การฝึกงาน และการดูงาน เป็นต้น

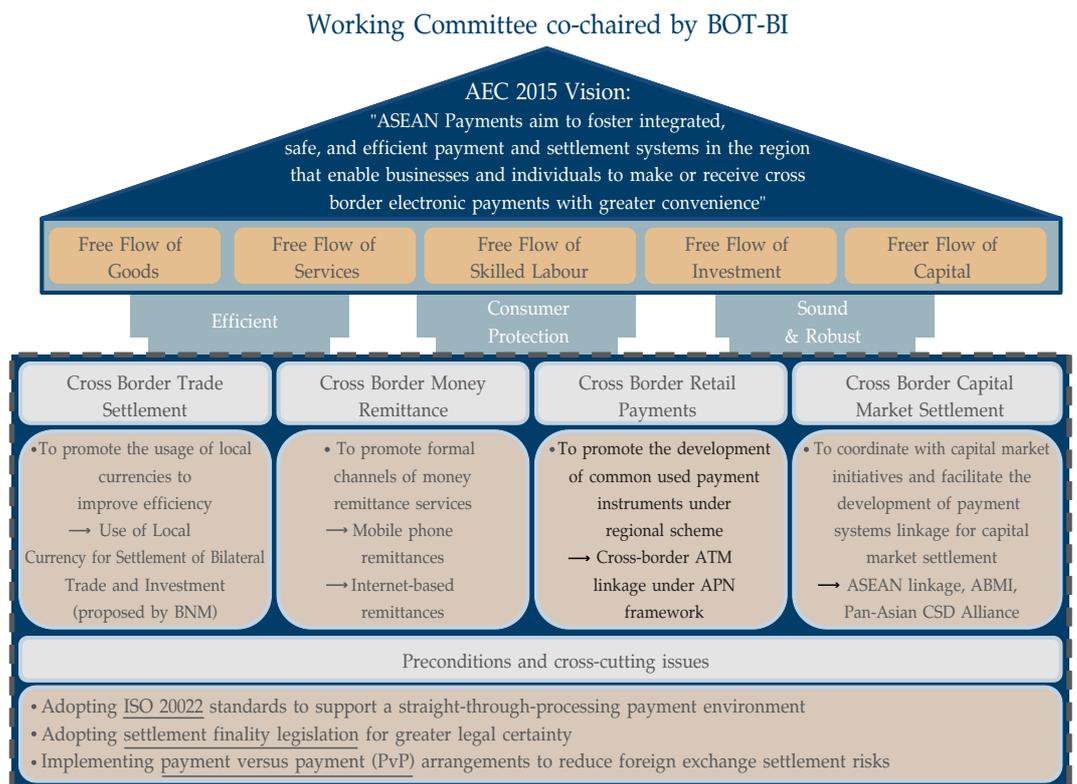
นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ (Task Forces) ภายใต้กรอบ WC-PSS เพื่อดำเนินการตามแผนงานการพัฒนาระบบการชำระเงินในภูมิภาคใน 5 เรื่องหลักดังกล่าว โดยอยู่ระหว่างการร่างขอบเขตงาน แผนดำเนินงาน และเชิญภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในคณะทำงานเฉพาะกิจแต่ละด้าน

คณะกรรมการ WC-PSS ได้เผยแพร่รายงานสรุปผลการศึกษา (ASEAN WC-PSS Strategic Report) ผ่านทางเว็บไซต์ www.aseanwcpss.org ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารของ WC-PSS ได้จากเว็บไซต์ดังกล่าว

นอกจากนี้ในส่วนของ ธปท. ได้ประเมินความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ ทั้งในส่วนที่ไทยควรพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม และส่วนที่ไทยมีความพร้อมและสามารถให้ความช่วยเหลือประเทศอื่นได้ ตามกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการที่มุ่งเสริมสร้างศักยภาพของประเทศในกลุ่มอาเซียนให้มีความก้าวหน้าของโครงสร้างพื้นฐานในระดับใกล้เคียงกัน เพื่อช่วยสนับสนุนการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างกัน

ภาพที่ 2: กรอบกลยุทธ์ความร่วมมือด้านระบบการชำระเงิน
ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ที่มา: Working Committee on Payment and Settlement

กรอบที่ 6: คณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS)

ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ที่เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2546 ได้ให้การรับรองและลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) ซึ่งรวมถึงเรื่องการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนในเดือนมกราคม 2550 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากเดิมที่ระบุไว้ภายในปี 2563 เป็นภายในปี 2558

นอกจากนั้นเพื่อรองรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC 2015 ที่ประชุม ASEAN Central Bank Governors' Meeting (ACGM) ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนเมษายน 2553 เห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS) ภายใต้กรอบการดูแลของธนาคารกลาง ASEAN⁸ โดยมีธนาคารกลางอินโดนีเซียและ ธปท. เป็นประธานร่วมของ WC-PSS คณะทำงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการชำระเงินในปัจจุบันและเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการชำระเงินในระดับภูมิภาค

1.4.2 การลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Settlement Risk: FX Settlement Risk)

ธปท. ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ⁹ ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจและการค้า ในปี 2554 มูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตที่เป็นธุรกรรม FX เฉลี่ยวันละ 210 พันล้านบาท คิดเป็น 5 เท่าของ GDP

⁸ ธนาคารกลางของประเทศในกลุ่ม ASEAN ประกอบด้วยธนาคารกลางจากประเทศบรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม ลาว พม่าและกัมพูชา

⁹ ความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX Settlement Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในกรณีที่คู่สัญญาที่เป็นฝ่ายขายได้ดำเนินการจัดส่งเงินตราต่างประเทศ (Sold currency) ให้แก่ผู้ซื้ออย่างสมบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการยืนยันจากอีกฝ่ายหนึ่งว่าสามารถส่งมอบเงินตราต่างประเทศที่ได้สั่งซื้อ (Purchased currency) ตามเงื่อนไขเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนหน้านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เนื่องจากการส่งมอบธุรกรรม การซื้อขายเงินตราต่างประเทศของเงิน 2 สกุล เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่พร้อมกัน ทำให้คู่สัญญาที่เป็นฝ่ายขายต้องตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk เนื่องจากได้ดำเนินการส่งมอบเงินตราต่างประเทศให้แก่ผู้ซื้อไปแล้ว ในขณะที่ยังคงต้องคอยคำสั่งยืนยันจากอีกฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศที่ได้สั่งซื้อ ความเสี่ยงจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศดังกล่าวมักเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางด้านกรอบกฎหมายของแต่ละประเทศ การส่งมอบเงินต่างสกุลต่างเวลา (Time zone) และระบบการชำระเงินของแต่ละประเทศ

ธปท. จึงได้ร่วมกับธนาคารพาณิชย์พิจารณาแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงดังกล่าว การนำเงินบาทเข้าร่วมในระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศแบบ Payment versus Payment (PvP)¹⁰ เช่น Continuous Linked Settlement (CLS)

ธปท. ได้ร่วมกับธนาคาร CLS¹¹ ทำการประเมินความพร้อมของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกระบบ CLS ปัจจุบัน ธปท. อยู่ระหว่างพิจารณารายละเอียดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเข้าร่วมระบบ CLS ก่อนพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าร่วมระบบ CLS หรือระบบ PvP อื่น ๆ ต่อไป

กรอบที่ 7: ระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศแบบ Payment versus Payment (PvP)

ปัจจุบันระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศในประเทศไทย จะทำผ่านธนาคารตัวแทน หรือ Correspondent Banks ของสถาบันผู้ซื้อและสถาบันผู้ขายโดยการชำระเงินของสกุลที่ซื้อขาย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (Time Zone Difference) โดยการทำธุรกรรมการค้าเงินตราต่างประเทศของประเทศไทยมีสัดส่วนการซื้อขายดอลลาร์-บาท มากที่สุดคือประมาณ 87% สกุลเงินตราต่างประเทศที่มีการซื้อขายรองลงมาได้แก่เงินเยนญี่ปุ่น-บาท

การที่มีช่วงเวลาที่แตกต่างกันนั้น ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการชำระดุล (FX Settlement Risk) การป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว สามารถทำได้โดยการชำระดุลธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะ PvP ที่ทำให้สถาบันผู้ซื้อและสถาบันผู้ขายสามารถมั่นใจว่าระบบการชำระดุลเงินตราต่างประเทศทั้งสองข้าง มีการชำระดุลพร้อมกัน ซึ่งระบบที่สามารถรองรับรูปแบบการทำธุรกรรม ประเภทนี้ได้แก่ ระบบ CLS และ US Dollar Clearing House Automated Transfer System (USD CHATS)

¹⁰ กระบวนการในระบบการชำระดุลเงินตราต่างประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการโอนเงินของเงินสกุลหนึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการโอนเงินของเงินอีกสกุลหนึ่งหรือหลายสกุลที่ตกลงแลกเปลี่ยนกันเท่านั้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วถือว่าสิ้นสุดไม่สามารถยกเลิกได้ หน่วยประมวลผลที่ทำหน้าที่เป็นตัวจับคู่การชำระราคาของคู่สกุลเงิน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องมีการเชื่อมโยงกับระบบการชำระดุลแบบมีผลทันที (Real Time Gross Settlement: RTGS) ของสกุลเงินต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการชำระดุลเงินตราต่างประเทศทั้งสองข้างมีการชำระดุลพร้อมกัน ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงการชำระดุลเงินตราต่างประเทศ (FX Settlement Risk/Herstatt risk)

¹¹ เป็นธนาคารจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศ G 20 ภายใต้การกำกับดูแลของ Federal Reserve Bank โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการชำระดุลธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศผ่านระบบ CLS ในรูปแบบ PvP โดยจัดให้มีการชำระเงินผ่าน 17 สกุลเงิน ได้แก่ USD, EUR, JPY, GBP, CHF, AUD, CAD, DKK, HKD, KRW, NZD, NOK, SGD, SAR, SEK, ILS และ MXN

1) ระบบ CLS

CLS เป็นระบบที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2542 ภายใต้ Section 25A ของ U.S. Federal Act ธนาคาร CLS มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ New York ระบบนี้มีวัตถุประสงค์ในการขจัด FX Settlement Risk และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสภาพคล่อง โดยให้มีการส่งมอบเงินตราต่างประเทศของคู่สัญญาในเวลาเดียวกัน แม้ว่าผู้ซื้อและผู้ขายจะอยู่ต่างสถานที่กัน ในลักษณะ Payment Versus Payment (PvP) โดยธนาคาร CLS จะเปิดบัญชีไว้ที่ธนาคารกลางของประเทศที่เป็นเจ้าของสกุลเงินหลักเพื่อใช้ระบบ RTGS เป็นช่องทางในการโอนเงินและรับโอนเงินกับสมาชิก

2) ระบบ USD CHATS

Hong Kong Monetary Authority (HKMA) ได้พัฒนาระบบ US Dollar Clearing House Automated Transfer System หรือเรียกว่า USD CHATS ซึ่งเป็นระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราของสกุลเงิน HKD และ USD แบบ RTGS มีผลสมบูรณ์ทันทีที่ลิสรายการ โดยมี Hong Kong Interbank Clearing Limited (HKICL) ทำหน้าที่เป็น Clearing System Operator และ The Hongkong and Shanghai Banking Corporation Limited (HSBC) ทำหน้าที่เป็น Settlement Institution เริ่มใช้ระบบเดือนกันยายน 2543 เวลาทำการของระบบ USD CHATS คือ 9:00 (HKT) ถึง 17:30 (HKT)

1.4.3 การเตรียมความพร้อมระบบการชำระเงินสำหรับรองรับการค้าระหว่างประเทศด้วยสกุลเงินหยวน

เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจจีนมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อเศรษฐกิจโลก และประเทศจีนมีนโยบายส่งเสริมให้เงินหยวนเป็นเงินสกุลหลักของโลกในการทำธุรกรรมการค้าการลงทุน ธปท. จึงมีนโยบายให้มีการเตรียมความพร้อมระบบการชำระเงินเพื่อรองรับการค้าระหว่างประเทศด้วยสกุลเงินหยวนดังกล่าว

กรช. เห็นชอบแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อสนับสนุนระบบการชำระเงินสำหรับการชำระค่าสินค้าและบริการกับต่างประเทศด้วยเงินสกุลหยวน รวมทั้งการจัดทำความตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงินตราแบบทวิภาคี (Bilateral Swap Agreement) กับธนาคารกลางจีน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนแนวทางดังกล่าว เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความมั่นใจว่ามีสภาพคล่องเงินหยวนเพียงพอสำหรับการชำระเงินได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ ธปท. ได้มีการลงนามในความตกลงฯ กับธนาคารกลางจีนเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2554

สำหรับการเตรียมความพร้อมด้านระบบการชำระเงินเพื่อรองรับการชำระค่าสินค้าและบริการ และการลงทุนด้วยสกุลหยวน นั้น ธปท. จะพิจารณาเลือกแนวทางที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเป็นไปได้ในทางเทคนิค ปริมาณความต้องการทำธุรกรรมชำระเงินด้วยบาท-หยวน นโยบายของทางการจีนและไทย รวมทั้งความคุ้มค่าและประโยชน์ที่จะเกิดกับระบบเศรษฐกิจโดยรวม

1.5 การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

1.5.1 การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ในปี 2554 ธปท. ได้ดำเนินการกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 สรุปได้ดังนี้

- พิจารณาออกใบรับแจ้ง ใบรับขึ้นทะเบียน สำหรับผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ก และบัญชี ข และพิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ค ในปี 2554 ธปท. ได้พิจารณาการขอใบรับขึ้นทะเบียนจำนวน 1 ราย และการขอรับใบอนุญาตของผู้ให้บริการจำนวน 5 ราย และได้นำเสนอคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์พิจารณา ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ออกใบรับขึ้นทะเบียนและใบอนุญาตให้กับผู้ให้บริการดังกล่าวแล้ว ณ สิ้นปี 2554 มียอดรวมผู้ให้บริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามบัญชี ข จำนวน 7 ราย และผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตตาม บัญชี ค จำนวน 73 ราย (ธนาคารพาณิชย์ 31 ราย และสถาบันที่มีใช้สถาบันการเงิน 42 ราย) รวมใบอนุญาตทั้งสิ้น 112 ฉบับ และยังมีผู้ให้บริการที่เข้าข่ายต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก
- ร่วมกับคณะกรรมการโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายซึ่งเป็นคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดขั้นตอนการพิจารณาลงทะเบียนประกอบนำเสนอต่อ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อออกเป็นประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาลงทะเบียนประกอบนำเสนอสำหรับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2554 ซึ่งมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายแล้วตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2554
- ติดตามกำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการทุกรายให้ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาฯ และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการควบคุมดูแลต่อคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี 2554 ประเทศไทยประสบปัญหาอุทกภัยอย่างต่อเนื่องและรุนแรง ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจปกติของผู้ให้บริการและมีอุปสรรคในการขออนุญาตปิดสำนักงานสาขา รวมทั้งการส่งรายงานธุรกรรมหรืองบการเงินให้ ธปท. ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผู้ให้บริการขออนุญาตปิดสำนักงานสาขาล่าช้า 1 ราย และไม่สามารถส่งรายงานธุรกรรมและงบการเงินงวดเดือนกันยายน 2554 ซึ่งต้องส่งภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2554 ได้ตามกำหนด จำนวน 8 ราย แต่เนื่องจาก การที่ผู้ให้บริการไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ครั้งนี้ ถือเป็นเหตุสุดวิสัยเพราะมีสถานที่ประกอบการตั้งอยู่ในเขตที่เกิดเหตุอุทกภัย ประกอบกับผู้ให้บริการทุกรายได้ทยอยส่งรายงาน/งบการเงิน และขออนุญาตปิดสาขาส่งสำนักงานจนครบถ้วนแล้วในเดือนพฤศจิกายน 2554 ธปท. จึงได้ประสานงานกับเลขานุการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสนอเรื่องดังกล่าวในการประชุมคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ครั้งที่ 6/2554 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2554 เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการอนุโลมการแจ้งปิดสาขาส่งสำนักงานสาขาล่าช้า และการส่งรายงานและงบการเงินงวดเดือนกันยายน 2554 ล่าช้า โดยขยายเวลาการส่งรายงานและงบการเงินออกไปเป็นวันที่ 30 พฤศจิกายน 2554 ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีมติขยายระยะเวลาการแจ้งปิดสาขาส่งสำนักงานสาขา และการส่งรายงานและงบการเงินงวดเดือนกันยายน 2554 เฉพาะผู้ให้บริการ จำนวน 9 รายข้างต้น

นอกจากนี้ ธปท. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3)¹² ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ได้มีการประสานงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการลงนามในบันทึกความตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง ธปท. และสำนักงาน ปปง. เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการกำกับตรวจสอบสถาบันภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism: AML/CFT) เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2554

¹² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2552 กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง เช่น การรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน ปปง. การจัดให้ลูกค้าแสดงตน และการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

กรอบที่ 8: การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)

การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดย ธปท. ในระยะแรกเป็นการกำกับดูแลภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน เนื่องจากผู้ให้บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ และธุรกิจบัตรเครดิต มีเฉพาะสถาบันการเงิน ต่อมาเมื่อผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ และบัตรเครดิต กระทรวงการคลังจึงได้มอบหมายให้ ธปท. เป็นผู้กำกับดูแล Non-bank ดังกล่าวภายใต้ประกาศคณะกรรมการปฏิวัติฉบับที่ 58

อย่างไรก็ดี เนื่องจากธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมีมูลค่าโดยรวมทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2544 จึงได้มีการตรา พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และแต่งตั้งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งหนึ่งในหน้าที่หลักของคณะกรรมการฯ คือ การทำหน้าที่ส่งเสริมการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้น่าเชื่อถือ และมีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยทั่วไป และต่อมาได้มีการตรา พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 (พ.ร.ฎ. e-Payment) โดยให้อำนาจ ธปท. กำกับดูแลธุรกิจ e-Payment ครอบคลุมผู้ให้บริการทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและ Non-bank เป็นการเฉพาะ เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ ส่งเสริมให้เกิดความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชน

*คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

สรุปอำนาจทางกฎหมายของ ธปท. ในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อการกำกับดูแลธุรกิจ e-Payment ดังนี้

- 1) พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ให้อำนาจ ธปท. ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Banking) โดยสถาบันการเงินจะต้องได้รับความเห็นชอบในหลักการจาก ธปท. ก่อนนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการให้บริการทางการเงิน และให้อำนาจ ธปท. กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการให้บริการบัตรเครดิต เช่น การพิจารณาอนุมัติ การกำหนดวงเงิน การบริหารความเสี่ยง
- 2) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือพาสูกแห่งสาธารณชน (ปว. 58) ให้อำนาจกระทรวงการคลังออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่ง ปว. 58 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้ง การขออนุญาต และเงื่อนไขในการดำเนินงานธุรกิจบัตรเครดิตและบัตร e-Money โดยผู้ประกอบการธุรกิจ Non-bank ซึ่งเป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการธนาคาร จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดย ธปท. ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้กำกับดูแลธุรกิจดังกล่าว และมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและบัตร e-Money เช่น การบริหารเงินรับล่วงหน้า ค่าธรรมเนียมการจัดการข้อร้องเรียน และการบันทึกบัญชี
- 3) พ.ร.บ. ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดให้ตรา พ.ร.ฎ. e-Payment เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ เสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน โดยให้อำนาจคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ออกประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2552 และมอบหมายให้ ธปท. เป็นผู้กำกับดูแลธุรกิจดังกล่าว และมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการ e-Payment ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับประเภทธุรกิจแต่ละบัญชี ทั้งนี้ ประเภทธุรกิจบริการที่เข้าข่ายที่ต้องถูกควบคุมดูแลตาม พ.ร.ฎ. e-Payment ประกอบด้วยธุรกิจบริการ 8 ประเภท ซึ่งมีระดับการควบคุมดูแลที่แตกต่างกันตามลักษณะและระดับของความเสี่ยง ดังนี้

- (1) **ธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ** (ธุรกิจตามบัญชี ก แนบท้าย พ.ร.ฎ. e-Payment) ประกอบด้วย ธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ทั้งนี้ เว้นแต่การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในวงจำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ตามที่ ธปท. ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- (2) **ธุรกิจบริการที่ต้องขอขึ้นทะเบียนก่อนให้บริการ** (ธุรกิจตามบัญชี ข แนบท้าย พ.ร.ฎ. e-Payment) ประกอบด้วย ธุรกิจบริการเครือข่ายบัตรเครดิต ธุรกิจบริการเครือข่ายเดบิต ธุรกิจบริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงินระบบหนึ่งระบบใด และธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน
- (3) **ธุรกิจบริการที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนให้บริการ** (ธุรกิจตามบัญชี ค แนบท้าย พ.ร.ฎ. e-Payment) ประกอบด้วย ธุรกิจบริการหักบัญชี ธุรกิจบริการชำระดุล ธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือผ่านทางเครือข่าย ธุรกิจบริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงินหลายระบบ ธุรกิจบริการรับชำระเงินแทนและธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการหลายรายโดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน
- ทั้งนี้ ธปท. เป็นผู้พิจารณาออกใบรับแจ้ง/ใบรับการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจตามบัญชี ก และบัญชี ข ที่ได้ยื่นแบบและเอกสารครบถ้วนแล้ว สำหรับธุรกิจตามบัญชี ค คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จะพิจารณาออกใบอนุญาตตามคำแนะนำของ ธปท. นอกจากนี้ ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ค (e-Money Multi-purpose) จะต้องขอใบอนุญาตจากกระทรวงการคลังโดยยื่นผ่าน ธปท. เพิ่มเติมอีก 1 ฉบับ ด้วย

**จำนวนผู้ให้บริการในแต่ละประเภทธุรกิจบริการที่เข้าข่าย
ที่ต้องถูกควบคุมดูแลตาม พ.ร.ฎ. e-Payment
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554**

ธุรกิจบริการที่เข้าข่ายที่ต้องถูกควบคุมดูแลตาม พ.ร.ฎ. e-Payment	จำนวนผู้ให้บริการ
ธุรกิจตามบัญชี ก	ยังไม่มีผู้ให้บริการ
ธุรกิจตามบัญชี ข - ธุรกิจบริการเครือข่ายบัตรเครดิต - ธุรกิจบริการเครือข่ายอีดีซี - ธุรกิจบริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงินระบบหนึ่งระบบใด - ธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการ เฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการ หลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและ การให้บริการเดียวกัน	ยังไม่มีผู้ให้บริการ ยังไม่มีผู้ให้บริการ 2 ราย 5 ราย
ธุรกิจตามบัญชี ค - ธุรกิจบริการหักบัญชี - ธุรกิจบริการชำระดุล - ธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือผ่านทางเครือข่าย - ธุรกิจบริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงินหลายระบบ - ธุรกิจบริการรับชำระเงินแทน - ธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการ เฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการ หลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการ จัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน	3 ราย 3 ราย 55 ราย 2 ราย 33 ราย 15 ราย

ดูรายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้จากเว็บไซต์ของ ธปท.

(<http://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/OversightOfEmoney/ListOfEmoney/Pages/eMoneyProvider.aspx>)

1.6 การเผยแพร่ข้อมูลด้านระบบการชำระเงิน

ธปท. ได้รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลสถิติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินทั้งระบบการชำระเงินที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการเอง และระบบการชำระเงินที่ดำเนินการโดยสถาบันอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป การเผยแพร่ได้ดำเนินการผ่านทาง รายงานระบบการชำระเงิน และเว็บไซต์ของ ธปท. และเพื่อสนองตอบความต้องการวิเคราะห์ ข้อมูลในเชิงลึก และความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลได้ตามความต้องการ ธปท. ได้ปรับปรุงให้มีการเพิ่มความถี่ของการรายงานข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของ ธปท. ครอบคลุมปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบและช่องทางต่าง ๆ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลด้านระบบการชำระเงินที่เริ่มเผยแพร่ในปี 2554 ผ่านเว็บไซต์ของ ธปท. ได้แก่

1) สถิติธุรกรรมภาพรวมระบบการชำระเงิน

<http://www.bot.or.th/Thai/Statistics/PaymentSystems/Pages/StatPaymentTransactions.aspx>

ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบและช่องทางต่าง ๆ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น จำนวนบัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเอทีเอ็ม จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม จำนวนเครื่องรับข้อมูลจากบัตรเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย และข้อมูลการชำระเงินของผู้ประกอบธุรกิจ ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

2) ตารางเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ให้บริการแต่ละราย

<http://www2.bot.or.th/feerate/index.aspx>

ประกอบด้วยข้อมูลอัตราค่าธรรมเนียมของธนาคารพาณิชย์ บริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเรียกเก็บจากลูกค้าทั่วไป สำหรับบริการต่าง ๆ เช่น โอนเงิน ชำระเงิน และสินเชื่อ เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบค่าธรรมเนียมในเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

3) มัลติมีเดียสื่อการเรียนรู้ด้านระบบการชำระเงิน

<http://www2.bot.or.th/PSServices/>

เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่มีเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับบุคคลทั่วไปและองค์กรธุรกิจ ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ บริการการชำระ

เงินในประเทศไทยจำนวน 13 บริการ ครอบคลุมรายละเอียดวิธีการใช้งาน ประโยชน์ ข้อควรระวังและข้อมูลที่ใช้บริการครบถ้วนของแต่ละบริการ และการควบคุมธุรกิจ e-Payment ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญได้แก่ พ.ร.ฎ. e-Payment คุณลักษณะของธุรกิจที่ต้องอยู่ ภายใต้การกำกับดูแล ตาม พ.ร.ฎ. e-Payment คุณสมบัติของผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ วิธีการยื่นแบบขอขึ้นทะเบียนและขออนุญาต และบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

นอกจากนี้ ธปท. ได้เผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการชำระเงินได้มากขึ้นผ่านทาง การเขียนบทความเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ งานนิทรรศการ การเสวนาและการบรรยายให้ความรู้ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. ทิศทางของระบบการชำระเงินในอนาคต: แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

2.1 ความเป็นมา

ธปท. มีการจัดตั้ง กรช. เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2544 เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินของประเทศให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย กรช. ได้มีการอนุมัติแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินมาแล้ว 2 ฉบับ คือ แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2547 (Payment Systems Roadmap 2004) และแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2553 (Payment Systems Roadmap 2010) เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาการชำระเงินของประเทศไทยในช่วงปี 2545 - 2547 และช่วงปี 2548 - 2553 ตามลำดับ โดยมีผลงานสำคัญที่เกิดจากการดำเนินโครงการภายใต้แผนกลยุทธ์ ทั้ง 2 ฉบับ ได้แก่

2.1.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2547 (Payment Systems Roadmap 2004)

- การจัดตั้ง บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (National ITMX) ในปี 2548 โดยความร่วมมือ ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนา และให้บริการระบบการชำระเงินระหว่างธนาคาร (Switching Center) เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ด้านระบบการชำระเงินที่ซ้ำซ้อน และสนับสนุนการเชื่อมโยงของบริการชำระเงินระบบต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย
- การผลักดันการออก พ.ร.ฎ. e-Payment พ.ศ. 2551 เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ เสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
- การกำหนดมาตรฐานบาร์โค้ดสำหรับการชำระเงินที่ใช้กับเอกสารการชำระเงิน เช่น ใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ฯลฯ
- การพัฒนาโครงการ ASEANPay เพื่อสนับสนุนการใช้บริการเอทีเอ็มระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

2.1.2 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2553 (Payment Systems Roadmap 2010)

- การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน เพื่อให้มีโครงสร้างค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรมและเหมาะสม โดยเริ่มใช้ค่าธรรมเนียมใหม่ตั้งแต่กลางเดือนธันวาคม 2553
- การสนับสนุนการจัดตั้งระบบ Local Switching เพื่อรองรับการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและชำระเงินในประเทศ ลดการพึ่งพาการใช้เครือข่ายของต่างประเทศ ลดต้นทุนของสถาบันการเงินและร้านค้าที่รับชำระบัตร และเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้เกิดระบบ Local Switching ในแผนกลยุทธ์ ฉบับถัดมา
- มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard) เพื่อให้ผู้ใช้บริการและสถาบันการเงินต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลการชำระเงินที่มีมาตรฐานเดียวกัน ช่วยเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการ รวมทั้งลดต้นทุนและภาระในการจัดการข้อมูล และมีการผลักดันให้นำมาตรฐานฯ นี้ไปใช้ในแผนกลยุทธ์ ฉบับถัดมา

เพื่อให้การพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินฉบับที่ 2 (Financial Sector Master Plan 2) พัฒนาการของเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการเชื่อมโยงการทำธุรกรรมทางการเงินกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้น ในปี 2554 ธปท. จึงได้จัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับใหม่ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยในช่วงปี 2555 ถึง 2559 ให้ระบบการชำระเงินไทยมีประสิทธิภาพ มั่นคง ปลอดภัย สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยครอบคลุมระบบการชำระเงินที่ให้บริการโดย ธปท. สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ครอบคลุมทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และผู้บริโภค

2.2 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

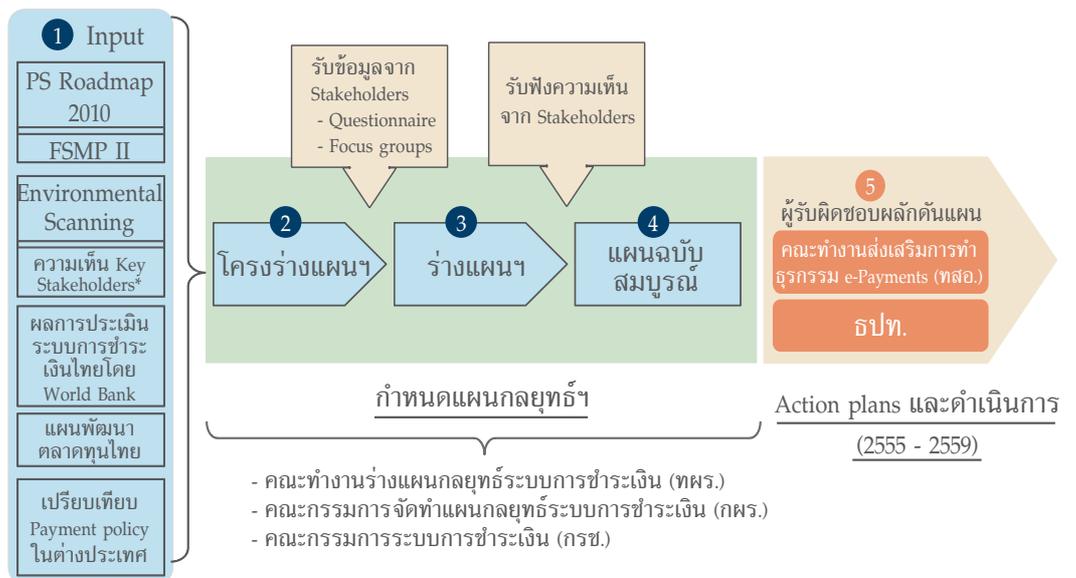
ธปท. ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานและคณะกรรมการสำหรับการร่างแผนกลยุทธ์ฯ ใน 2 ระดับ กล่าวคือ คณะทำงานร่างแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (ทพร.) ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารของ ธปท. ที่รับผิดชอบงานด้านระบบการชำระเงิน สถาบันการเงิน และกฎหมาย ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำโครงร่างแผนกลยุทธ์ฯ เสนอต่อคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (กพร.) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการธนาคาร นักวิชาการอิสระ และ ผู้

บริหารระดับสูงของ ธปท. เป็นผู้พิจารณากำหนดและกลั่นกรองแผนกลยุทธ์ฯ และนำเสนอต่อ กรช. พิจารณานุมัติแผนดังกล่าวเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2554

ในกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ฯ ทพร. ได้มีการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับก่อน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อระบบการชำระเงินในอนาคต แผนพัฒนาระบบการชำระเงินของธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ ความสอดคล้องกับแผนพัฒนา อื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 - 2557) แผนพัฒนา ตลาดทุนไทย และได้จัดให้มีการระดมความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน และ Non-bank ผู้ใช้บริการภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ความคิดเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องในเชิงลึก

ภาพที่ 3: สรุปกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

* ประธานสมาคมธนาคารไทย ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้แทนของสมาคมธนาคารนานาชาติ ผู้แทนของสมาคมธนาคารไทย ผู้แทนของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนของสมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

2.2.1 สรุปผลการประเมินระบบการชำระเงินไทย

คณะกรรมการร่างแผนกลยุทธ์ฯ ได้ประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบการชำระเงินของไทย รวมถึง ปัจจัยภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อพัฒนาระบบการชำระเงินในอนาคต โดยหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและศึกษาเปรียบเทียบ กับพัฒนาการของระบบการชำระเงินในต่างประเทศ เพื่อเป็น ข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบการพัฒนาพัฒนาระบบการชำระเงินในอนาคต

ผลการประเมินระบบการชำระเงินของไทยในช่วงปี 2553 - 2554 สรุปได้ ดังนี้

1) ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการชำระเงิน (Key Stakeholders)

เนื่องจากระบบการชำระเงินมีส่วนสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนในระบบเศรษฐกิจและเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ธปท. จึงได้ประเมินความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการชำระเงิน เพื่อให้มั่นใจว่าแผนกลยุทธ์ฯ ที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

- (1) ผู้ให้บริการ (สถาบันการเงิน และ Non-bank) ต้องการทราบแนวนโยบายของทางการที่ชัดเจน เพื่อใช้ประกอบการวางแผนทางธุรกิจของตนและสามารถทำธุรกิจได้ด้วยความสะดวกและมีประสิทธิภาพ
- (2) ผู้ใช้บริการ (ภาครัฐ, ธุรกิจ, ผู้บริโภค) ต้องการการชำระเงินได้สะดวก รวดเร็ว มีต้นทุนในการชำระเงินลดลง ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และมีความมั่นใจในความปลอดภัยในการใช้บริการชำระเงิน
- (3) หน่วยงานภาครัฐ ต้องการให้การวางแผนนโยบายของ ธปท. มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ
- (4) ธปท. ต้องการมีความมั่นใจว่าระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย และมีการแข่งขันในระดับที่เหมาะสม

2) การประเมินสภาพแวดล้อมในระบบการชำระเงิน

(1) โครงสร้างทางกฎหมาย

ในภาพรวม กล่าวได้ว่าโครงสร้างกฎหมายในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและผู้ให้บริการการชำระเงินของไทยอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผล กล่าวคือ ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้อำนาจ ธปท. อย่างชัดเจนในการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน ได้แก่ พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 (ปรับปรุง พ.ศ. 2551) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 สำหรับการกำกับดูแลระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น ธปท. อาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีการให้บริการที่มั่นคงปลอดภัยน่าเชื่อถือ และให้บริการโดยปฏิบัติตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดี ระบบบาทเน็ตซึ่งเป็นระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อระบบการเงิน (Systemically Important Payment Systems) ของประเทศยังคงมีประเด็นที่ควรได้รับการ

พัฒนาในด้านกฎหมาย โดยผลการประเมินศักยภาพของระบบการชำระเงินไทยตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) ในปี 2550 และการประเมินของโครงการสำรวจระบบการชำระเงิน (Global Payment Systems Survey) ของธนาคารโลกในปี 2551 ระบุว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Finality) และการมิให้มีการนำ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับการโอนเงินและการชำระดุลผ่านระบบบาทเน็ต ซึ่งส่งผลให้รายการสำหรับธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบบาทเน็ตอาจเป็นโมฆะได้ ในกรณีที่มีเหตุการณ์อันทำให้สมาชิกเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย

จากสาเหตุข้างต้น ประเทศไทยจึงได้รับการประเมินจากโครงการ FSAP ในประเด็นเกี่ยวกับระบบการชำระเงินส่วนใหญ่ในระดับ Observed (ผ่านการประเมินทุกประเด็นตามที่กำหนด) มีเพียงประเด็นโครงสร้างด้านกฎหมายและผลสิ้นสุดของการชำระดุล ซึ่งได้รับการประเมินในระดับ Broadly Observed (มีบางประเด็นที่ไม่สอดคล้องแต่ไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติ) สอดคล้องกับผลการประเมินของโครงการ Global Payment Systems Survey ซึ่งประเมินระดับการพัฒนาด้านโครงสร้างกฎหมายของไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (Medium-low)

ตารางที่ 2: ผลการประเมินระบบบาทเน็ตตามโครงการ FSAP

หลักการสำคัญ	ผลการประเมิน
1. Legal basis	Broadly Observed
2. Understanding of risks	Observed
3. Management of risks	Observed
4. Prompt final settlement	Broadly Observed
5. Netting arrangement	Not Applicable
6. Settlement assets	Observed
7. Security and Operational reliability	Observed
8. Efficiency	Observed
9. Access	Observed
10. Governance	Observed

ที่มา: กองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก ปี 2550

ตารางที่ 3: ผลการประเมินด้านกฎหมายตามโครงการ

Global payment systems survey ในปี 2551

ระดับการประเมิน	ประเทศ
High	ฮ่องกง ศรีลังกา ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา
Medium-high	มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์
Medium-low	ไทย กัมพูชา จีน ไต้หวัน ญี่ปุ่น ฟิจิ
Low	ฟิลิปปินส์

ที่มา: ธนาคารโลก ปี 2551

(2) ระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานในระบบการเงิน

ระบบบาทเนตของไทยเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงปลอดภัยตามมาตรฐานสากล โดยโครงการ Global payment systems survey ได้ประเมินระบบการชำระเงินที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ โดยพิจารณาใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การออกแบบระบบและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพ รวมทั้งสัดส่วนของการชำระดุลของธุรกรรมมูลค่าสูงผ่านระบบการโอนเงินที่มีผลสมบูรณ์ทันทีในแต่ละรายการ (RTGS) การใช้เช็คเพื่อชำระเงินมูลค่าสูง

จากผลการประเมินพบว่า ในประเด็นแรก เรื่องการออกแบบระบบและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพนั้น ประเทศไทยมีระบบการชำระเงินมูลค่าสูงที่มีการชำระดุลแบบ RTGS และมีมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องและความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีนโยบายที่ชัดเจนและโปร่งใส จึงได้รับการประเมินอยู่ในกลุ่มที่มีการพัฒนาในระดับสูง (High) สำหรับประเด็นที่สอง ด้านสัดส่วนการชำระดุลผ่านระบบ RTGS และสัดส่วนการใช้เช็ค ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่พัฒนาค่อนข้างสูง (Medium-high) กล่าวคือ การชำระเงินมูลค่าสูงของประเทศไทยยังมีการใช้เช็คเพื่อการชำระเงินมูลค่าสูงบางส่วน

ตารางที่ 4: ผลการประเมินด้านการออกแบบและการป้องกันความเสี่ยง
ของระบบการชำระเงินมูลค่าสูงตามโครงการ Global payment systems survey 2551

ระดับการประเมิน	ประเทศ
High	ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ใต้หวัน แคนาดา
Medium-high	มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ จีน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น
Medium-low	ไม่มีประเทศในกลุ่ม SEACEN
Low	กัมพูชา ฟิจิ

ที่มา: ธนาคารโลก ปี 2551

ตารางที่ 5: ผลการประเมินด้านสัดส่วนการใช้เช็คในระบบการชำระเงินมูลค่าสูง
ตามโครงการ Global payment systems survey 2551

ระดับการประเมิน	ประเทศ
- ไม่นิยมใช้เช็คมูลค่าสูง - มูลค่าการชำระเงิน ผ่านระบบ RTGS มากกว่า 90%	มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฮ่องกง ญี่ปุ่น ใต้หวัน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา
- มีการใช้เช็คมูลค่าสูง โดยมูลค่า การชำระเงินผ่านระบบ RTGS มากกว่า 75% แต่ไม่เกิน 90% ของมูลค่าการชำระเงินทั้งหมด	ไทย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา จีน
- นิยมใช้เช็คมูลค่าสูง - มูลค่าการชำระเงินผ่านระบบ RTGS น้อยกว่า 75% ของมูลค่า การชำระเงินทั้งหมด	ไม่มีประเทศในกลุ่ม เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ใช้เช็คในการชำระเงินมูลค่าสูง - ไม่มีระบบ RTGS	กัมพูชา ฟิจิ

ที่มา: ธนาคารโลก ปี 2551

ผลการประเมินดังกล่าว สรุปได้ว่าแม้ระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของไทยจะถือว่าอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย แต่ก็ยังมีประเด็นที่สามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงได้ในอนาคต ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- การป้องกันความเสี่ยงในการชำระดุลระหว่างธนาคาร เพื่อช่วยลดความเสี่ยงที่ไทยยังมีการใช้เช็คมูลค่าสูงอยู่ในระบบเป็นจำนวนมาก
- การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่สถาบันการเงิน เพื่อเพิ่มความสะดวกและลดต้นทุนในการชำระเงิน เช่น การพัฒนาระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)
- การพัฒนาแผนรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP) สำหรับระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญอย่างระบบบาทเน็ต และระบบการชำระเงินระหว่างธนาคาร เพื่อให้สามารถให้บริการได้ต่อเนื่องและรองรับความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจจะมีมากขึ้น เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง และปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ

(3) ระบบการชำระเงินรายย่อย

ผลการสำรวจของ World Bank ระบุว่าถึงแม้ประเทศไทยจะมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยอยู่ในเกณฑ์ที่มีการพัฒนาค่อนข้างสูง (Medium-high) สำหรับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินและการออกนโยบายด้านระบบการชำระเงินที่ส่งเสริมความมีประสิทธิภาพและความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่มีการพัฒนาค่อนข้างต่ำ (Medium-low) ในด้านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการชำระเงินเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ตารางที่ 6: ผลการประเมินด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน และการออกนโยบายด้านระบบการชำระเงินโครงการ Global payment systems survey 2551

ระดับการประเมิน	ประเทศ
High	ไม่มีประเทศในกลุ่ม SEACEN ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น เยอรมัน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา
Medium-high	ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน ศรีลังกา มาเลเซีย จีน ฮองกง
Medium-low	ฟิลิปปินส์
Low	กัมพูชา ฟิจิ

ที่มา: ธนาคารโลก ปี 2551

ตารางที่ 7: ผลการประเมินด้านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการชำระเงิน
โครงการ Global payment systems survey 2551

ระดับการประเมิน	ประเทศ
High	สิงคโปร์ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น เยอรมัน อังกฤษ ฮองกง
Medium-high	ไต้หวัน มาเลเซีย จีน สหรัฐอเมริกา
Medium-low	ไทย อินโดนีเซีย
Low	กัมพูชา ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา

ที่มา: ธนาคารโลก ปี 2551

ตัวอย่างหนึ่งของบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้ไม่มากนัก คือ บัตรเดบิต ซึ่งตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา การใช้ผ่านบัตรเดบิตยังคงไม่เป็นที่นิยมมากนัก และบัตรเดบิตถูกใช้เพียงเพื่อการถอนเงินสดเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภค การขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการ รวมถึงร้านค้าบางแห่งแนะนำให้ใช้เงินสดชำระแทนบัตรเดบิต เนื่องจากไม่ต้องการรับภาระค่าธรรมเนียมจากการรับบัตรเดบิต

3) ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการชำระเงินในช่วงปี 2555 - 2559

ปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อพัฒนาการของระบบการชำระเงิน และแนวทางดำเนินธุรกิจของผู้ให้บริการชำระเงินในอนาคต สรุปได้ ดังนี้

- (1) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปิดรับเทคโนโลยีมากขึ้นส่งผลต่อรูปแบบการให้บริการด้านการชำระเงิน เช่น ความแพร่หลายและราคาที่ลดลงของการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ADSL) และอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ โดยเฉพาะเครื่องโทรศัพท์ Smartphone และ Tablet PC ที่มีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่หลากหลายสามารถรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้น การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ 3G ส่งผลให้ผู้ใช้บริการชำระเงินได้อย่างสะดวกมากขึ้น

ปัจจัยเหล่านี้เป็นโอกาสที่ภาคธุรกิจและประชาชนจะใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยเฉพาะจากคนรุ่นใหม่ที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็อาจมีมากขึ้นตามการพัฒนาของเทคโนโลยี

- (2) แนวโน้มเศรษฐกิจที่ผันผวนส่งผลให้ภาคธุรกิจให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ น่าจะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ภาคธุรกิจรวมถึงผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นทางหนึ่งที่สามารถลดต้นทุนและความเสี่ยงในการดำเนินการได้ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินสดและเช็คซึ่งมีต้นทุนสูงทั้งต่อผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ
- (3) การเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้นนำมาซึ่งโอกาสและการแข่งขันใหม่ ๆ เช่น การเปิดเสรีทางการค้า การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 การกำหนดนโยบายในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินของไทยกับต่างประเทศ จะช่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย จึงถือเป็นภารกิจสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชน
- (4) กระแสการส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้านการชำระเงินและกระแสเรียกร้องให้มีการคุ้มครองดูแลผู้ใช้บริการได้ส่งผลกระทบต่อแนวทางการกำกับดูแลของภาครัฐให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีของประเทศไทย พบว่าประชาชนและธุรกิจส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริการชำระเงิน ทำให้การเลือกใช้บริการชำระเงินไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเกิดความไม่เชื่อมั่นในการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

2.2.2 สาระสำคัญของแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินปี 2555 - 2559 มีเป้าหมายให้ “ระบบการชำระเงินเป็นส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ” และครอบคลุมวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการชำระเงิน

เพื่อสนับสนุนให้บริการโอนเงินและชำระเงินทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว มีต้นทุนด้านการชำระเงินที่เหมาะสม และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการกลุ่มต่างๆ ได้ทั้งในระดับบุคคลทั่วไป และระดับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในภาพรวม โดยมีโครงการตามแผนฯ ดังนี้

(1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อทดแทนการใช้เงินสดเพิ่มมากขึ้น โดยมีกรอบการดำเนินการ ดังนี้

- ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy recommendation) เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนาการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป
- จัดทำแผนส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย
 - แผนส่งเสริมและพัฒนาบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ครอบคลุมผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในระดับครัวเรือน และระดับองค์กรที่เป็นภาครัฐและเอกชน ตัวอย่างบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่จะส่งเสริม ได้แก่ การชำระเงินด้วยบัตร เช่น บัตรเดบิต บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ และการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Mobile and internet payment)
 - แผนปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนับสนุนการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ ตัวอย่างของโครงสร้างระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบ Switching ข้อมูลด้านการชำระเงิน ระบบหักบัญชี (Clearing system) รวมถึงระบบมาตรฐานกลางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้บริการ และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy recommendation) มาใช้สนับสนุนการจัดทำแผนฯ

- ดำเนินการตามแผนส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างปี 2555 - 2559

รพท. ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (ทสอ.) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2554 ประกอบด้วยผู้แทนจาก รพท. สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อจัดทำแผนส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และรับผิดชอบงานด้านการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของ

ผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ และนำเสนอผลการดำเนินงานแก่คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและนำไปดำเนินการตามแผนดังกล่าวต่อไป

(2) โครงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการการชำระเงิน

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงบริการด้านการชำระเงิน ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งถึงและมีประสิทธิภาพ ด้วยกลไกคุ้มครองผู้บริโภคที่จำเป็น โดยช่องทางการชำระเงินที่มีศักยภาพสูง และควรนำมาพิจารณาในการส่งเสริมคือ ช่องทางผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile payment) เนื่องจากเป็นช่องทางที่แพร่หลาย มีการกระจายตัวไปยังกลุ่มผู้ใช้บริการได้ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการในระดับฐานรากได้เป็นอย่างดี รวมถึงผลการศึกษาและประสบการณ์จากหลายประเทศ พบว่าบริการ Mobile payment ได้รับความนิยมอย่างมากในการช่วยสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการการชำระเงินมากขึ้น จากตัวอย่างประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี และเม็กซิโก

อย่างไรก็ดี เนื่องจากปัจจุบันการให้บริการ Mobile payment ในประเทศต่าง ๆ มีรูปแบบและวิธีดำเนินการที่แตกต่างกัน ธปท. จึงอยู่ระหว่างการศึกษาความต้องการและความพร้อมของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ เพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาบริการ Mobile payment ที่เหมาะสม สำหรับประเทศไทยต่อไป

(3) โครงการเตรียมความพร้อมในการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี 2558 เพื่อให้ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรองรับการชำระเงินกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการค้าและการลงทุนของภาคธุรกิจไทยในอาเซียน ธปท. ได้กำหนดกรอบการดำเนินการ ดังนี้

- ประเมินความพร้อมของไทยด้านบริการการชำระเงินใน 5 เรื่องหลักคือ การชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Cross-border Trade Settlement) การโอนเงินของแรงงานในต่างประเทศ (Cross-border Money Remittance) การชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศ (Cross-border Retail Payment Systems) การชำระเงินสำหรับธุรกรรมตลาดทุนระหว่างประเทศ (Cross-border Capital Market Settlement) และมาตรฐานกลางสำหรับธุรกรรมชำระเงินระหว่างประเทศ (Standardization) รวมทั้งความพร้อมด้านกฎหมาย Payment Finality เพื่อรองรับการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ โดยมีการประชุมเพื่อหารือและรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมธนาคาร สภาหอการค้า ผู้ให้บริการระบบการชำระเงิน

- เสนอแนะแนวทางการดำเนินการเพื่อให้ไทยมีความพร้อมด้านบริการการชำระเงิน
- ดำเนินการตามแนวทางเพื่อให้ไทยมีความพร้อมด้านบริการการชำระเงินเพื่อรองรับ AEC 2015

นอกจากนี้ ธปท. ทำหน้าที่ประสานร่วมกับธนาคารกลางอินโดนีเซียในคณะกรรมการด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement Systems: WC-PSS) ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันและติดตามความคืบหน้าการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การพัฒนาระบบการชำระเงินในภูมิภาคและประสานงานกับคณะกรรมการอื่นภายใต้กรอบ AEC เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้ง ทำหน้าที่ผู้ประสานงานหลักร่วมกับธนาคารกลางลาวในคณะกรรมการเฉพาะกิจด้าน Standardization ซึ่งรับผิดชอบการกำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมการใช้มาตรฐานกลางสำหรับธุรกรรมการชำระเงินระหว่างประเทศ รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาระบบการชำระเงิน (Capacity Building) เช่น การจัด Workshop การฝึกงาน และการดูงาน

2) การลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน

มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากการชำระดุล (Settlement Risk) ในระบบสถาบันการเงิน ได้แก่ การกำหนดกลไกการบริหารความเสี่ยงจากการชำระราคาสำหรับธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX Settlement Risk) และการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ตเพื่อลดโอกาสที่สถาบันการเงินจะชำระยอดขาดดุลของธุรกรรมชำระเงินแบบ Net Settlement ไม่ได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น ๆ ในลักษณะเป็นลูกโซ่ จนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินเป็นวงกว้าง (Systemic Risk) นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการเอทีเอ็มให้มีมาตรฐานเทียบเท่าต่างประเทศ โดยมีโครงการที่ดำเนินการ ดังนี้

- โครงการลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน
เพื่อให้มีแนวทางดำเนินการมาตรการเพื่อบริหารความเสี่ยงจากการชำระดุลธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ และผลักดันการมีเครื่องมือในการลดความเสี่ยงดังกล่าว เช่นการมีระบบ Pvp ที่เหมาะสม และมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต ที่เรียกว่า Securities Requirement for Settlement (SRS) เพื่อลดความเสี่ยงในการชำระดุลระหว่างธนาคาร

ของธุรกรรมที่มีการชำระดุลแบบ Net Settlement เช่น ระบบการหักบัญชีเช็ค ระหว่างธนาคาร ระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารทั้งที่เป็นการโอนเงินครั้ง ละหลายรายการ (Bulk Payment) และการโอนเงินทีละรายการผ่านเอทีเอ็มและ เคาน์เตอร์ธนาคาร

- โครงการเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการเอทีเอ็ม

เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความเชื่อมั่นของลูกค้าในการใช้บริการเอทีเอ็ม ให้มี มาตรฐานเทียบเท่าต่างประเทศ และรองรับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น การกำหนดมาตรฐานของบัตรและการให้บริการ การกำหนดมาตรฐานหรือ กลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค และมีระบบที่ติดตามแนวโน้มการทุจริตที่เกี่ยวกับ บัตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการหารือกับผู้ให้บริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต่าง ๆ เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางดำเนินการอย่างเหมาะสม

3) การคุ้มครองและให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ

กำหนดให้เป็นโครงการที่ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริการชำระเงิน สามารถ เลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเข้าใจบทบาทหน้าที่ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองดูแลผู้บริโภค และมีการกำกับดูแลการที่สร้างความ เชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการในการใช้บริการชำระเงินว่าจะเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

นอกจากนี้ กรช. ได้มอบหมายให้ ธปท. มีการติดตามและประเมินสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแผนกลยุทธ์ เป็นประจำทุกปี และนำเสนอ กรช. เพื่อให้ มีการทบทวนและปรับปรุงแผนฯ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม

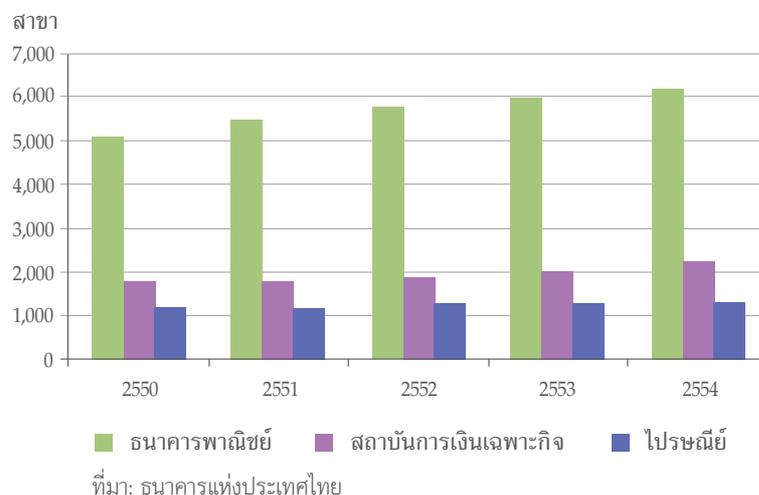
3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

3.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สาขา เครื่องเอทีเอ็ม เครื่องรับบัตร ณ จุดขาย (Electronic Fund Transfer at Point of Sale: EFTPOS) บัตรพลาสติกต่าง ๆ รวมถึง บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่จัดเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของระบบการชำระเงินที่จะทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวก และสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น หากพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐานของระบบการชำระเงินของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ไม่ต่างจากประเทศอื่น ๆ มากนัก แต่การใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กลับมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าธุรกรรมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์

ภาพที่ 4: จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์

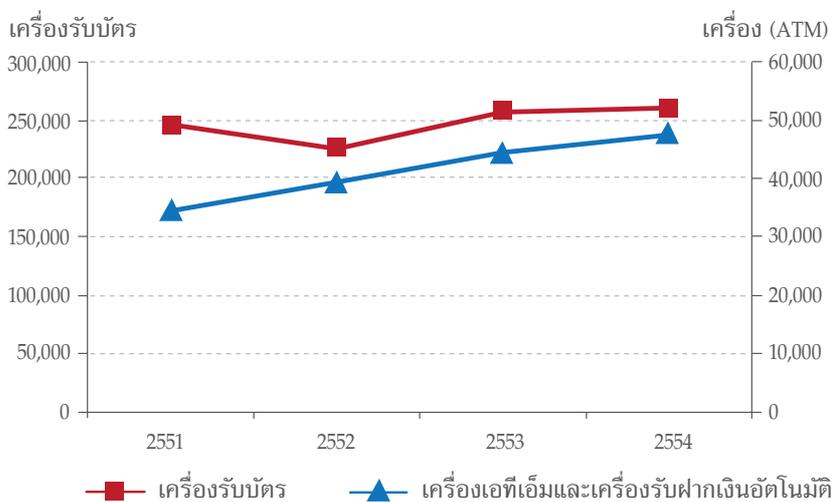

ในปี 2554 ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์ยังคงมีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2553

- ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ มีจำนวนสาขา 6,201 สาขา เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 จากปี 2553 ซึ่งมี 5,976 สาขา ประกอบด้วยสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย 6,183 สาขา และสาขาธนาคารต่างประเทศ 18 สาขา
- สถาบันการเงินเฉพาะกิจ¹³ มีจำนวนสาขา 2,240 สาขา เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.9 จากปี 2553 ซึ่งมีจำนวนสาขา 2,002 สาขา
- ไปรษณีย์มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,295 สาขา เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 จากปี 2553 ซึ่งมีจำนวนสาขา 1,281 สาขา

3.1.2 เครื่องเอทีเอ็ม เครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตร

ภาพที่ 5: จำนวนเครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติและจำนวนเครื่องรับบัตร

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹³ สถาบันการเงินเฉพาะกิจประกอบด้วย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

- เครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ เป็นเครื่องทำรายการอัตโนมัติที่ช่วยให้ลูกค้าเข้าถึงบริการได้สะดวกขึ้น สามารถรองรับธุรกรรมได้หลากหลายมากขึ้น เช่น การถอนเงินสด การชำระค่าสินค้าและบริการ และการรับฝากเงินสด ณ สิ้นปี 2554 เครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติมีจำนวนทั้งสิ้น 47,759 เครื่อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 จากปี 2553 ที่มีจำนวน 44,468 เครื่อง การเพิ่มขึ้นดังกล่าวมีเหตุผลหลักประการหนึ่ง คือ ช่วยลดภาระการให้บริการที่เคาน์เตอร์ของสาขาธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์มีต้นทุนที่สูงกว่า

จำนวนเครื่องเอทีเอ็มต่อประชากรของไทยมีปริมาณมากกว่าในหลาย ๆ ประเทศ โดยถ้าพิจารณาจากข้อมูลสถิติของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS)¹⁴ ปี 2553 พบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิก CPSS¹⁵ มีสัดส่วนจำนวนเครื่องเอทีเอ็มต่อประชากรอยู่ที่ 324 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน และในประเทศสิงคโปร์มีสัดส่วนอยู่ที่ 481 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน ในขณะที่ประเทศไทย ณ สิ้นปี 2554 มีสัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ 745 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน นอกจากนี้ จำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มต่อจำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติเฉพาะธนาคารพาณิชย์ (ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) มีสัดส่วนอยู่ที่ 1,251 บัตรต่อเครื่อง ลดลงจากปี 2553 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ 1,260 บัตรต่อเครื่อง แสดงถึงการขยายตัวของเครื่องทำรายการอัตโนมัติที่มากขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็ม

- เครื่องรับบัตร ณ จุดขาย ณ สิ้นปี 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 261,167 เครื่อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 จากปี 2553 ที่มีจำนวน 258,248 เครื่อง โดยสัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิตต่อจำนวนเครื่องรับบัตรเท่ากับ 207 บัตรต่อเครื่อง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ 187 บัตรต่อเครื่อง นอกจากนี้ พบว่าประเทศไทยมีสัดส่วนจำนวนเครื่องรับบัตรต่อประชากรที่น้อยกว่าหากเทียบกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยสัดส่วนจำนวนเครื่องรับบัตรต่อประชากรของประเทศไทยเท่ากับ 4,076 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน ในขณะที่สิงคโปร์และมาเลเซีย ณ ปี 2553 มีสัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ 19,448 และ 6,381 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน ตามลำดับ

¹⁴ Bank for International Settlements statistics on Payment and Settlement System in the Committee on Payment and Settlement System

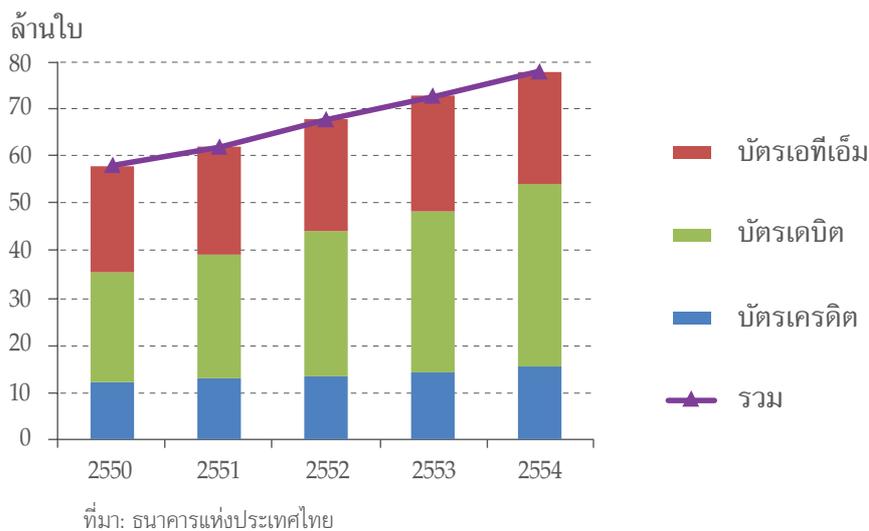
¹⁵ Committee on Payment and Settlement System หมายถึงกลุ่มประเทศที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้านระบบการชำระเงินของ BIS ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยประเทศที่พัฒนาแล้วในภูมิภาคต่าง ๆ โดยรายชื่อกลุ่มประเทศดูได้จาก www.bis.org/about/factcpss.htm

3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

- บัตรเอทีเอ็มมีจำนวนทั้งสิ้น 23.8 ล้านใบ ลดลงร้อยละ 2.3 จากปี 2553 ซึ่งมี 24.3 ล้านใบ
- บัตรเดบิตมีจำนวนทั้งสิ้น 38.7 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.5 จากปี 2553 ซึ่งมี 34.1 ล้านใบ

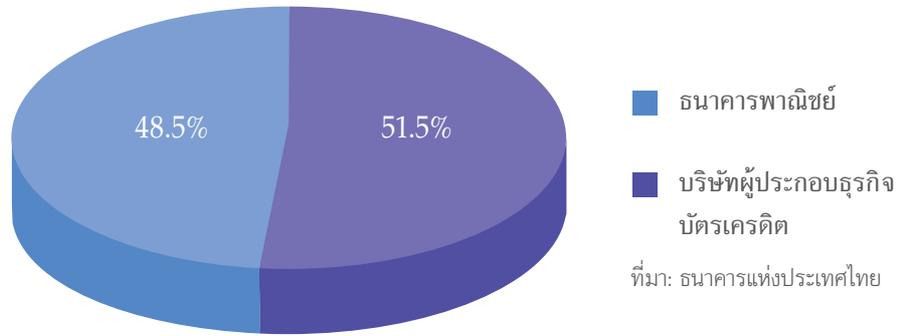
จำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติกติดต่อกันเป็นปีที่ 5 ต่อเนื่องจากปี 2550 ในขณะที่จำนวนบัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาและมีแนวโน้มลดลงจากปีก่อน เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่มีนโยบายส่งเสริมการออกบัตรเดบิตแทนบัตรเอทีเอ็ม ในปี 2554 ประเทศไทยมีบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตรวม 62.5 ล้านใบ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 0.98 บัตรต่อคน ในขณะที่ประชากรในประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซียจะถือบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตในสัดส่วน 1.94 และ 1.06 บัตรต่อคน ตามลำดับ

ภาพที่ 6: จำนวนบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

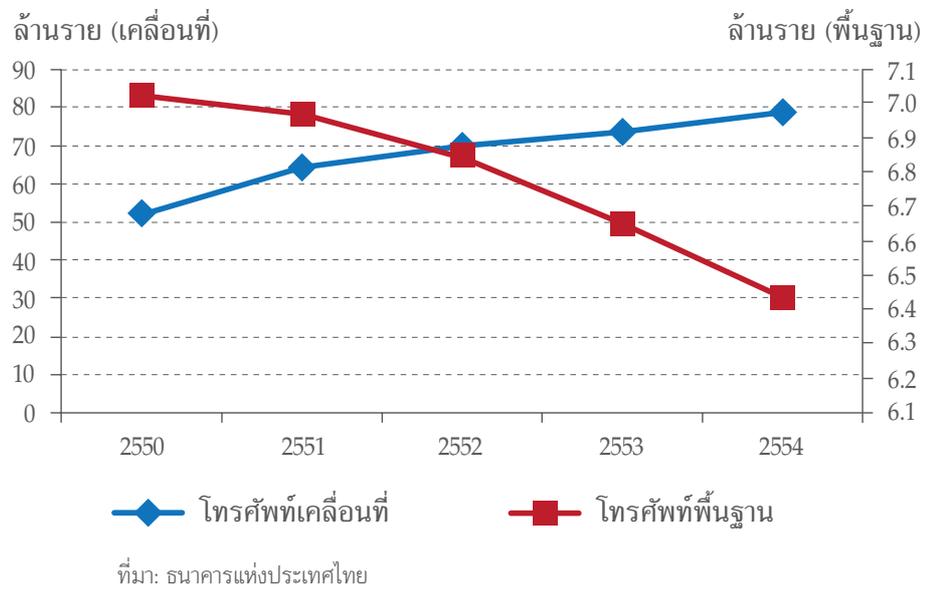
- บัตรเครดิตมีจำนวนทั้งสิ้น 15.3 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0 จากปี 2553 ซึ่งมี 14.2 ล้านใบ ประกอบด้วยบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ 7.9 ล้านใบ และบัตรที่ออกโดยบริษัทผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต 7.4 ล้านใบ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 51.5 และ 48.5 ตามลำดับ

ภาพที่ 7: สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงิน และบริษัทผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ปี 2554

3.1.4 บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ภาพที่ 8: จำนวนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่นับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้บริโภคสามารถใช้เป็นช่องทางในการเข้าถึงบริการทางการเงินและบริการการชำระเงินต่าง ๆ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และถือว่าเป็นช่องทางสำคัญที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคระดับฐานราก

ในปี 2554 โทรศัพท์พื้นฐานมีจำนวนทั้งสิ้น 6.4 ล้านเลขหมาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.0 ของประชากรทั้งประเทศ โดยลดลงร้อยละ 3.3 จากปี 2553 ที่มีจำนวน 6.7 ล้านเลขหมาย ขณะที่เลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีจำนวน 78.4 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 122.3 ของจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ซึ่งมากกว่า อัตราการเติบโตของปีที่ผ่านมาที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบธรรมดา และโทรศัพท์เคลื่อนที่บางรุ่นที่มีฟังก์ชันการทำงานได้หลากหลาย (Smart Phone) มีราคาต่ำลง ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อหาได้โดยง่าย ทั้งนี้ ในจำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งหมดร้อยละ 89.9 เป็นแบบเติมเงินล่วงหน้า (Prepaid)

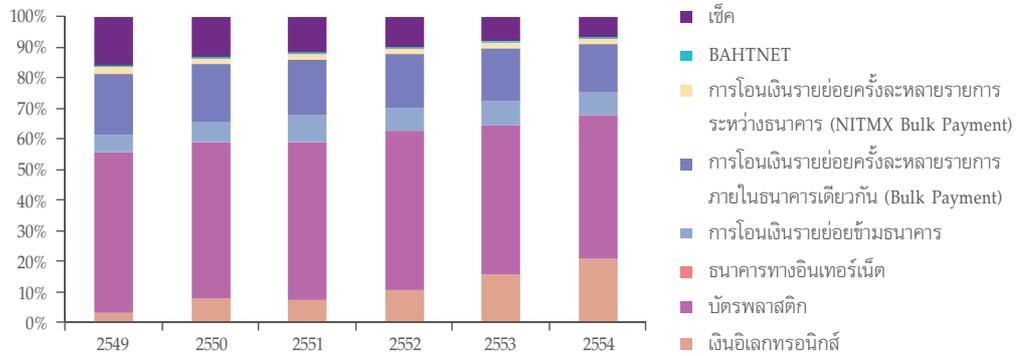
3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ

สื่อการชำระเงินจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) สื่อการชำระเงินที่เป็นกระดาษ เช่น เงินสด หรือเช็ค และ 2) สื่อการชำระเงินที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เช่น การโอนเงิน การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิต อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่

ในภาพรวมของปี 2554 ปริมาณการชำระเงินผ่านสื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วย การโอนเงินมูลค่าสูง การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment) การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ Online Retail Funds Transfer (ORFT) การชำระเงินด้วยบัตรเครดิต (Payment Cards) ธนาคารทางอินเทอร์เน็ตและบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) รวมกันแล้ว มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 93.4 ขณะที่ปริมาณการชำระเงินด้วยเช็คมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 6.6 ปริมาณการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 10.3 เมื่อเทียบกับปีก่อน คาดว่าแนวโน้มสัดส่วนการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาที่มีบริการใหม่ ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้บริโภคเริ่มคุ้นเคยและใช้บริการดังกล่าวมากขึ้น

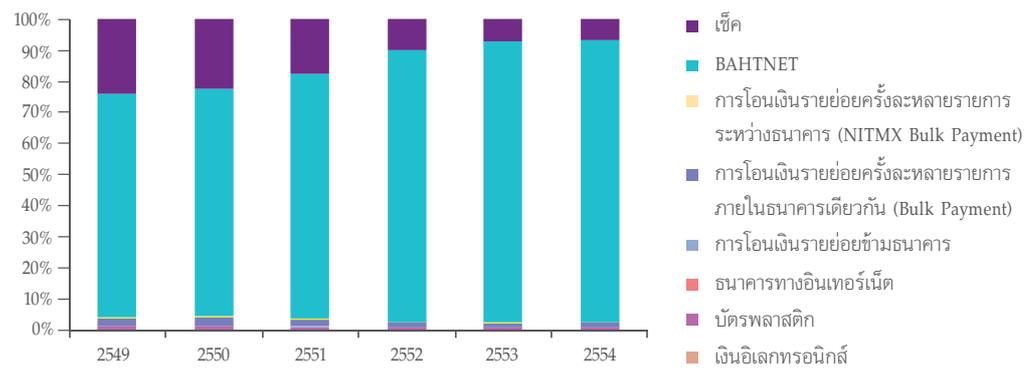

ภาพที่ 9: เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 10: เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

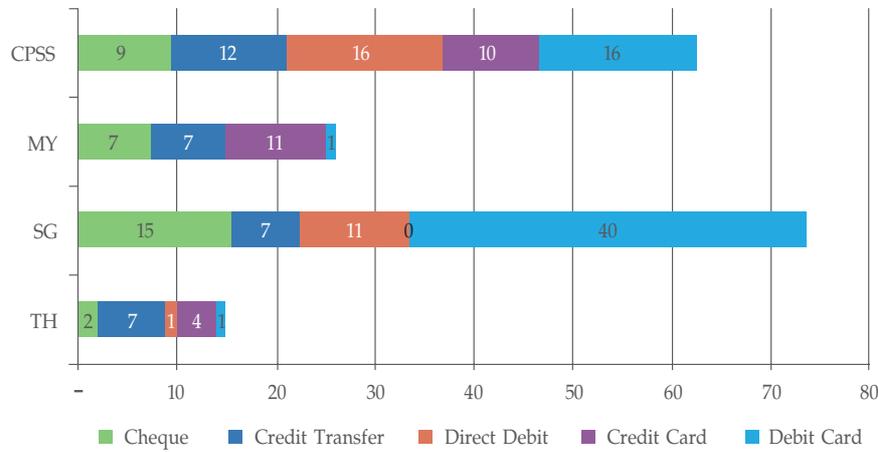

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในด้านมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินประเภทต่าง ๆ พบว่าในปี 2554 การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต ยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 89.9 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาคือการใช้เช็คคิดเป็นร้อยละ 6.6 โดยสัดส่วนมูลค่าของการใช้เช็คมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 ในขณะที่ธุรกรรม e-Payment เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในหลายประเทศมีแนวโน้มการใช้เช็คและ e-Payment ในลักษณะเช่นเดียวกันกับประเทศไทย ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าสัดส่วนการทำธุรกรรมผ่านบัตรเครดิตในประเทศไทยถือว่ามีส่วนที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศสิงคโปร์หรือกลุ่มประเทศ CPSS¹⁶

¹⁶ Committee on Payment and Settlement System (CPSS) ประกอบด้วยสมาชิก 23 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย เบลเยียม บราซิล แคนาดา จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮองกง อินเดีย อิตาลี ญี่ปุ่น เกาหลี เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ อัฟริกาใต้ สวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ ตุรกี อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 11: จำนวนรายการการใช้บริการชำระเงินต่อประชากร ณ ปี 2553

ที่มา: BIS Statistics on PSS in the CPSS Countries,
Bank Negara Malaysia และธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.1 การใช้เงินสด

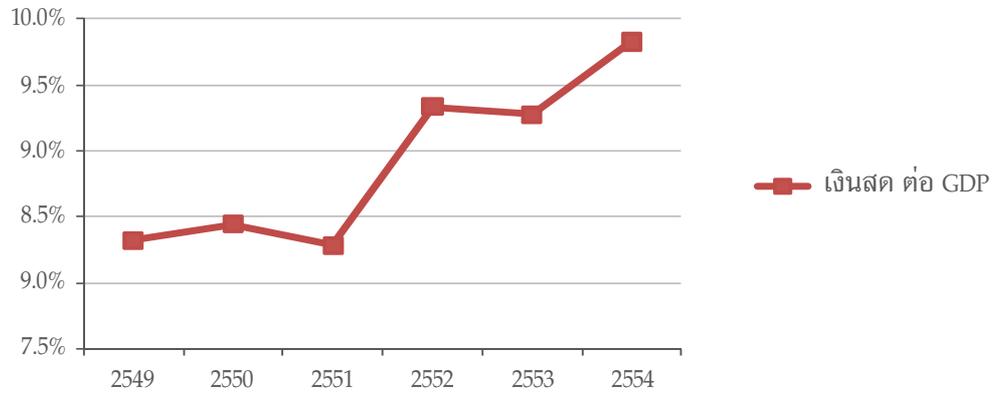
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 14,671 บาท ในปี 2553 เป็น 16,168 บาท ในปี 2554 ตามอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 8: ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร

	2549	2550	2551	2552	2553	2554
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร (บาท)	10,392	11,422	11,868	13,285	14,671	16,168

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

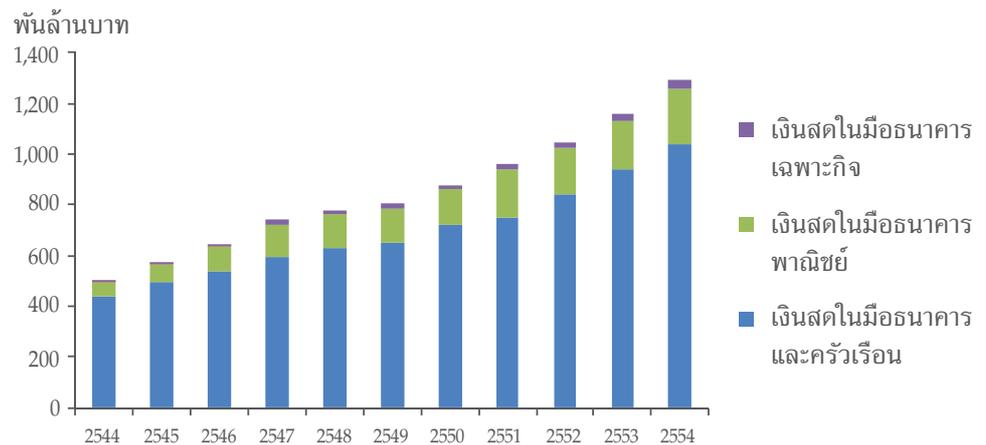
ภาพที่ 12: ปริมาณเงินสดหมุนเวียนเปรียบเทียบกับ GDP

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สัดส่วนของปริมาณเงินสดหมุนเวียนเทียบกับ GDP อยู่ที่ระดับร้อยละ 9.8 หากพิจารณาองค์ประกอบของเงินสดทั้งหมดจะพบว่าปริมาณเงินสดในมือของภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2554 ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 11.9 จากปี 2553 ซึ่งมีสาเหตุจากความต้องการถือเงินสดเพื่อใช้ยามฉุกเฉินที่เพิ่มขึ้นของประชาชนในช่วงที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัย

ภาพที่ 13: องค์ประกอบของเงินสดในมือ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.2 การใช้เช็ค

ในปี 2554 ปริมาณการใช้เช็คทั้งหมด (รวมเช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน) มีจำนวนทั้งสิ้น 115.4 ล้านฉบับ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.8 ขณะที่มูลค่าการใช้เช็ครวมเท่ากับ 56.2 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.6 โดยการใช้เช็คมูลค่าต่อฉบับสูงขึ้นจาก 0.4 ล้านบาทต่อฉบับในปี 2553 เป็น 0.5 ล้านบาทต่อฉบับในปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 7.8 โดยจำนวนเช็คเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 1.8 ฉบับต่อคน

เช็คคืนมีปริมาณทั้งสิ้น 1.5 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 268.6 พันล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเช็คคืนด้วยเหตุผลไม่มีเงินจำนวน 0.9 ล้านฉบับ หรือ 156 พันล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าเช็คคืนไม่มีเงินต่อเช็คเรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 0.9 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับปีก่อน

การหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร

การหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารเป็นบริการอย่างหนึ่งของระบบการชำระเงินที่สำคัญของประเทศโดย ธปท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและตัวเช็คระหว่างธนาคารสมาชิกเพื่อรองรับการนำฝากเช็คต่างธนาคาร ซึ่งระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประกอบด้วย 1) ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing System: ECS¹⁷) 2) ระบบการหักบัญชีเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque Clearing System) และ 3) ระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หรือเช็คต่างจังหวัดซึ่งเรียกเก็บที่กรุงเทพมหานคร (Bill for Collection: B/C)

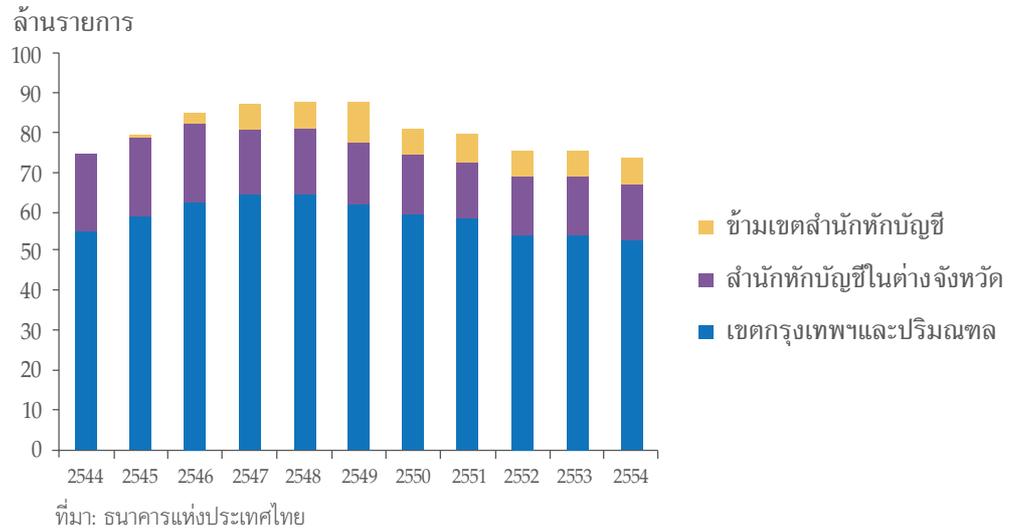
ในภาพรวมปี 2554 เช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณทั้งสิ้น 73.6 ล้านฉบับ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 2.0 ในขณะที่มูลค่ารวม 35,806 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2553

โดยเมื่อจำแนกออกมาเป็น 1) สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2554 อยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาคือ ร้อยละ 70.8 และ 89.0 ตามลำดับ 2) ส่วนเช็คระหว่างธนาคารภายในเขตสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่ารองลงมาเท่ากับร้อยละ 20.1 และ 9.8 และ 3) เช็คระหว่างธนาคารที่เรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี มีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 9.1 และ 1.2 ตามลำดับ (ภาพที่ 14-15)

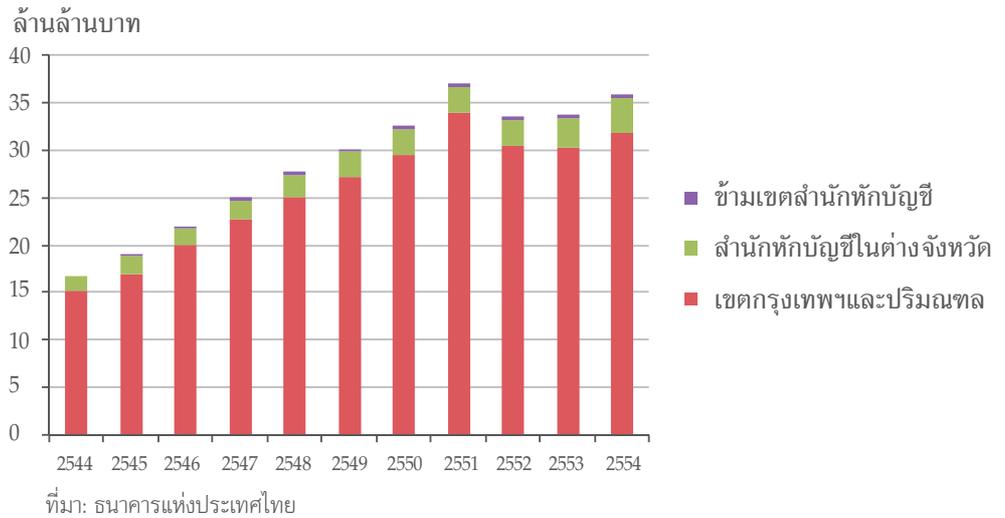
¹⁷ ธปท. เริ่มใช้ระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS) ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเพื่อทดแทนระบบ ECS ตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555

ภาพที่ 14: ปริมาณการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ 15: มูลค่าการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ

การหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

ธปท. เริ่มเก็บข้อมูลการหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกันจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลดังกล่าวหมายถึงรวมถึงปริมาณและมูลค่าของเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช็คเรียกเก็บในเขตต่างจังหวัด และเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี

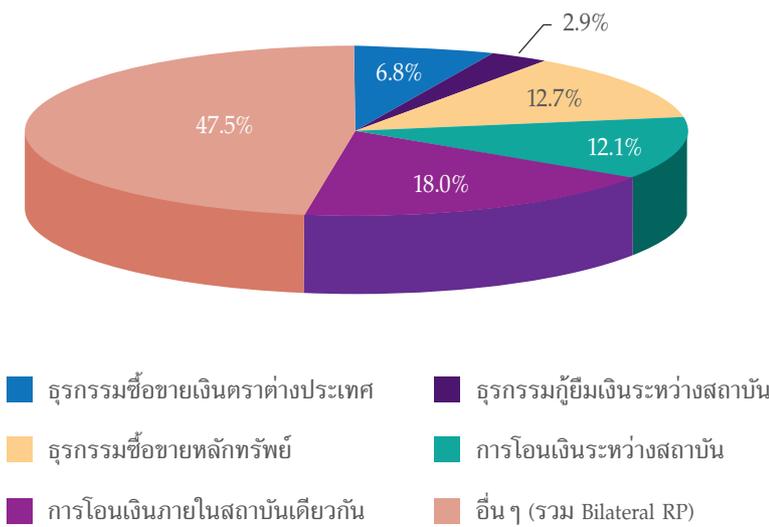
ในปี 2554 เช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันที่ธนาคารพาณิชย์รายงานข้อมูลแก่ ธปท. มีปริมาณทั้งสิ้น 41.8 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 20,362.9 พันล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2553 มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 6.1 และ 13.6 ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนของปริมาณ และมูลค่า

เช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 36.2 และ 36.3 ตามลำดับ

3.2.3 การโอนเงินมูลค่าสูง

การโอนเงินมูลค่าสูงเป็นการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network: BAHTNET) ที่ ธปท. พัฒนาและให้บริการแก่สถาบันการเงินและสถาบันอื่น ๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการชำระเงินมูลค่าสูงให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย เช่น การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงิน ภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ ธุรกิจเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ และธุรกิจอื่น ๆ (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 16: สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2554

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ณ สิ้นปี 2554 ระบบบาทเน็ตมีสถาบันผู้ให้บริการรวมทั้งสิ้น 65 สถาบัน จำแนกเป็นธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 16 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 ธนาคาร บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ 11 บริษัท สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนงานราชการ และสถาบันอื่น ๆ 14 แห่ง ส่วนงานภายใน ธปท. 9 ส่วนงาน ธุรกิจการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตในปี 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 2.7 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจาก 2.3 ล้านรายการ ในปี 2553 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.4 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 765.7 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.0 จาก 654.6 ล้านล้านบาทในปีก่อน ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการโอนเงินเพื่อการทำธุรกรรม Bilateral Repurchase Operation (Bilateral RP) กับ ธปท.

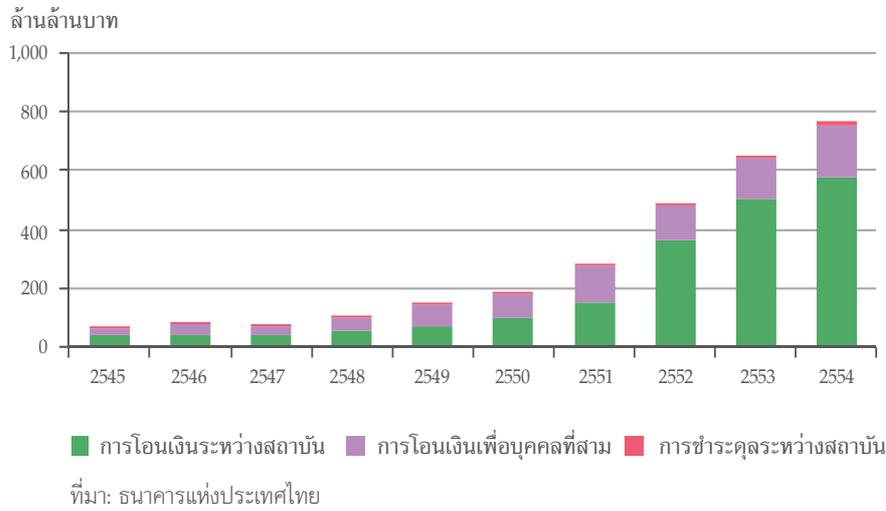
การโอนเงินผ่านระบบบาทเนตสามารถจำแนกรายละเอียดตามประเภทธุรกรรมได้ดังนี้

- 1) การโอนเงินระหว่างสถาบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 187,403 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 574.6 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.2 และ 14.4 ตามลำดับ โดยมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มีผลจากธุรกรรมการซื้อขายพันธบัตรกับ Primary Dealer โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืน (Bilateral RP) ซึ่งมีธุรกรรมเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปีก่อน
- 2) การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม มีจำนวนทั้งสิ้น 2,537,118 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 182.3 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 17.7 และ 26.3 ตามลำดับ
- 3) การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน มีจำนวน 3,403 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 8.9 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่า การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.3 และ 7.6 ตามลำดับ (ภาพที่ 17-18)

ภาพที่ 17: ปริมาณรายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเนต

ภาพที่ 18: มูลค่ารายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

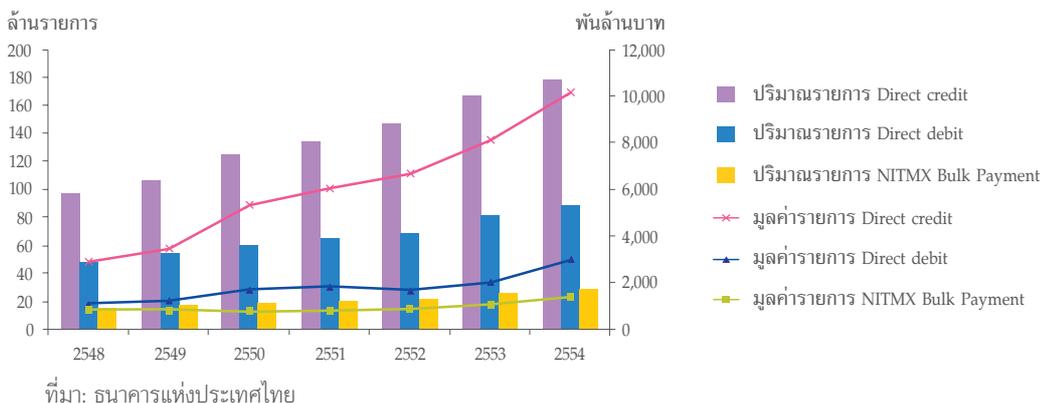

3.2.4 การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment)

การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการเป็นบริการโอนเงินที่ต้องดำเนินการผ่านระบบการโอนเงินที่รองรับการส่งคำสั่งโอนเงินที่ประกอบด้วยคำสั่งโอนเงินย่อย ๆ หลายรายการ ดังนี้

- 1) การโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ได้แก่ การทำรายการประเภท นำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินปันผล เงินคืนภาษี และการทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ค่าบัตรเครดิต ฯลฯ
- 2) การโอนเงินข้ามธนาคารสำหรับกรณีที่ผู้โอนเงินกับผู้รับเงินมีบัญชีอยู่ต่างธนาคารกันโดยผ่านระบบ NITMX Bulk Payment ซึ่งบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการและให้บริการเฉพาะรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

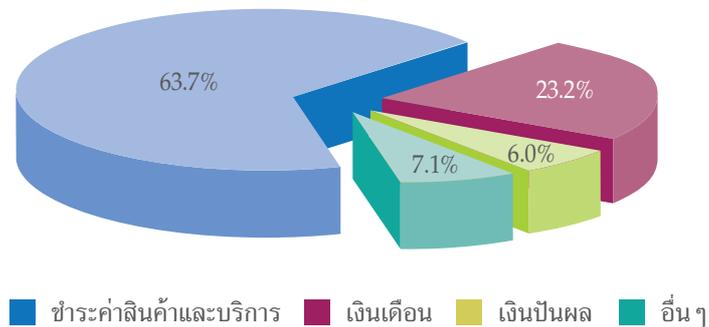
ภาพที่ 19: ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการ

ในปี 2554 การโอนเงินแบบ Bulk Payment มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 14.6 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.8 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 294.1 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.3 รายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) มีสัดส่วนสูงสุดด้านปริมาณและมูลค่าคิดเป็น ร้อยละ 60.6 และ 69.8 ตามลำดับ รองลงมาคือรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) มีสัดส่วนด้านปริมาณรายการร้อยละ 29.9 และสัดส่วนด้านมูลค่าร้อยละ 20.7 ส่วนระบบ NITMX Bulk Payment มีสัดส่วนด้านปริมาณรายการร้อยละ 9.5 และสัดส่วนด้านมูลค่าร้อยละ 9.6 (ภาพที่ 19)

การโอนเงินผ่านระบบ NITMX Bulk Payment ในปีนี้มีปริมาณรวม 27.9 ล้านรายการ และมูลค่ารวม 1,392.9 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 12.9 และร้อยละ 28.9 ตามลำดับ โดยการชำระค่าสินค้าและบริการจะมีสัดส่วนรายการสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.7 ของมูลค่ารวม รองลงมา คือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างร้อยละ 23.2 ของมูลค่ารวม

ภาพที่ 20: สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ NITMX Bulk Payment

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินประเภท Direct Credit มีปริมาณและมูลค่ารวม 178.1 ล้านรายการ และ 10,163.4 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.1 และ 25.1 ตามลำดับ การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนเพื่อจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 49.1 และร้อยละ 78.6 ตามลำดับ

การโอนเงินประเภท Direct Debit มีปริมาณรวม 88.1 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.3 และมีมูลค่ารวม 3,013.8 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 49.1 เกือบทั้งหมดเป็นการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ โดยมีสัดส่วนทางด้านมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 90.5 และ 97.0 ตามลำดับ (ภาพที่ 20)

3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน

การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment)

ในปี 2554 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารและเคาน์เตอร์ผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) เพื่อจ่ายค่าสาธารณูปโภคและค่าสินค้าและบริการ มีปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้นจำนวน 281.4 ล้านรายการ และมีมูลค่าธุรกรรมรวม 5,950.2 พันล้านบาท ในจำนวนนี้การชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ Non-bank มีปริมาณสูงถึง 200.4 ล้านรายการ (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.2 ของปริมาณรายการทั้งหมด) โดยมีมูลค่า 511.3 พันล้านบาท ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการมีจุดบริการจำนวนมากที่ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย และการส่งเสริมการขายของ Non-bank ในเรื่องการลดค่าธรรมเนียมการให้บริการ ส่วนการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารมีปริมาณ 80.9 ล้านรายการ ลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.2 ขณะที่มูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารโดยรวมสูงกว่า Non-bank อย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากลูกค้าส่วนหนึ่งชำระด้วยเช็คซึ่งมีมูลค่าสูงโดยอยู่ที่ 5,438.9 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงร้อยละ 2.7

ทั้งนี้ เงินสดยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุด สำหรับการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารและ Non-bank โดยมีสัดส่วนร้อยละ 97.4 และ 41.5 ของปริมาณและมูลค่ารายการตามลำดับ รองลงมาได้แก่ เช็คซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.7 และ 43.7 ของปริมาณและมูลค่ารายการตามลำดับ

กรอบที่ 9: ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน

ผู้ให้บริการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนเจ้าหนี้ (ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน) ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มีจำนวน 33 ราย แบ่งเป็นผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงินจำนวน 19 ราย และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินจำนวน 14 ราย

ผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
4. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
5. ธนาคารเจพีเอ็มอร์แกน เชส สาขากรุงเทพฯ
6. ธนาคารซีทีแบงก์ สาขากรุงเทพฯ
7. ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)

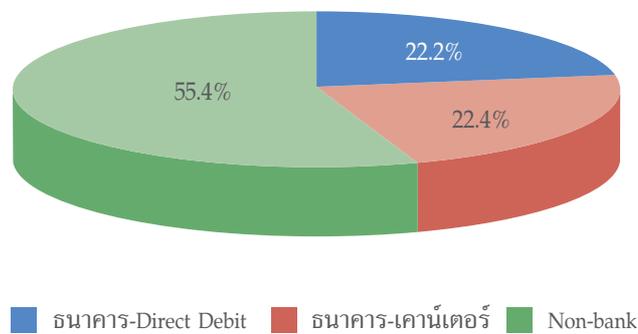
ผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)

1. บริษัท โกลบอล เซอร์วิส เซ็นเตอร์ จำกัด
2. บริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด
3. บริษัท เจ มาร์ท จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ทู มั่นนี่ จำกัด
5. บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
7. บริษัท สหพัฒน์พิบูล จำกัด (มหาชน)

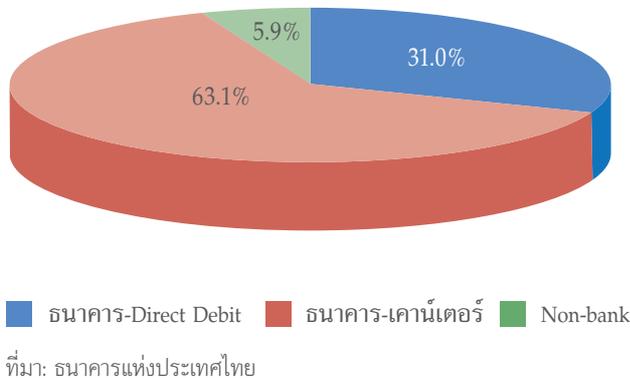
8. ธนาคารซูมิโตโม มิตรูย์ แบงกิง คอร์ปอเรชั่น สาขากรุงเทพฯ 9. ธนาคารดอยซ์แบงก์ สาขากรุงเทพฯ 10. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) 11. ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน) 12. ธนาคารไทยเครดิต เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน) 13. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) 14. ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) 15. ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) 16. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน) 17. ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน) 18. ธนาคารแห่งโตเกียว-มิตรูบิชิ ยูเอฟเจ จำกัด สาขากรุงเทพฯ 19. ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้แบงกิงคอร์ปอเรชั่น จำกัด	8. บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) 9. บริษัท เอก-ชัย ดิสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด 10. บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) 11. บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)* 12. บริษัท สามารถ ไอ-โมบาย จำกัด (มหาชน) 13. บริษัท แอดวานซ์ เอ็มपी จำกัด* 14. บริษัท สยามแพมิลี่มาร์ท จำกัด *ยังไม่เปิดให้บริการ

ภาพที่ 21: สัดส่วนปริมาณธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment) ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2554

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 22: สัดส่วนมูลค่าธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment)
ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2554

หากเปรียบเทียบปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเดบิตธนาคารและ Non-bank กับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้บริการ Direct Debit ของปริมาณธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment) ทั้งหมด จะสรุปได้ว่าการชำระค่าใช้จ่ายผ่าน Non-bank มีสัดส่วนธุรกรรมปริมาณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.4 ในขณะที่การชำระค่าใช้จ่ายผ่านเดบิตธนาคารมีสัดส่วนด้านมูลค่ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.1 ของมูลค่าธุรกรรมทั้งหมด (ภาพที่ 21-22)

การโอนเงินข้ามธนาคารที่เดบิตผ่านระบบ Online Retail Funds Transfer (ORFT)

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT เป็นบริการโอนเงินไปยังบัญชีเงินฝากต่างธนาคารผ่านเดบิตธนาคาร โดยที่ผู้โอนซึ่งไม่จำเป็นต้องมีบัญชีเงินฝากกับธนาคารทำรายการโอนเงินจากธนาคารผู้โอนไปยังบัญชีผู้รับโอนที่มีบัญชีอยู่ ณ ธนาคาร 11 ธนาคาร¹⁸

การโอนเงินข้ามธนาคารที่เดบิตผ่านระบบ ORFT มีจำนวนธุรกรรมทั้งสิ้น 10.0 ล้านรายการ และมีมูลค่ารวม 213.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 9.3 และร้อยละ 23.9 ตามลำดับ

3.2.6 บัตรพลาสติก

บัตรพลาสติกครอบคลุมทั้งบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเอทีเอ็ม เป็นสื่อการชำระเงินที่มีบทบาทสำคัญในการใช้ทดแทนเงินสด มีความปลอดภัย ให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการชำระค่าสินค้าและบริการ ช่วยลดต้นทุนการพิมพ์ธนบัตร รวมถึงต้นทุนการจัดการเงินสดของร้านค้าและธนาคารพาณิชย์ ในปี 2554 การใช้บัตรเดบิตเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการมีแนวโน้ม

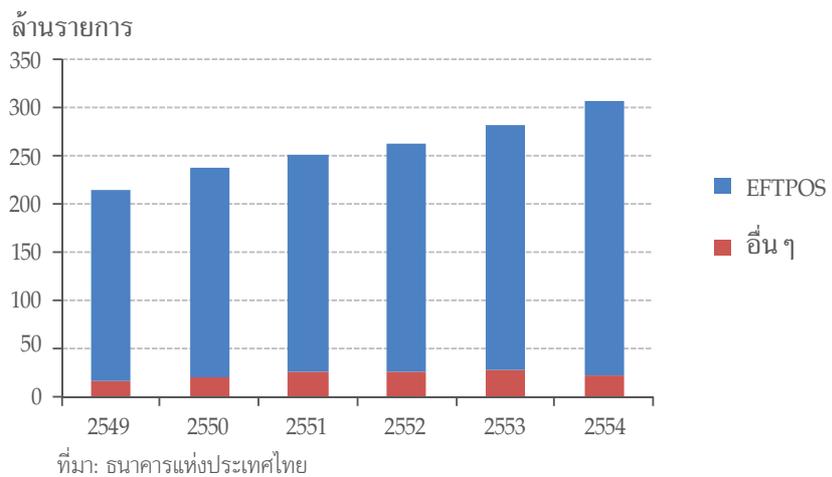
¹⁸ ธนาคารที่ให้บริการโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารธนชาตและธนาคารไทยเครดิต เพื่อรายย่อย

สูงขึ้นอย่างมาก แต่มูลค่าการใช้จ่ายโดยรวมยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับการถอนเงินสด แม้ว่าบัตรเดบิตจะใช้ชำระค่าสินค้าและบริการที่จุดรับชำระเงินได้เช่นเดียวกับบัตรเครดิต แต่ผู้ถือบัตรเดบิตส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิตเหมือนการใช้บัตรเอทีเอ็มโดยใช้สำหรับการถอนเงินสดเป็นหลัก

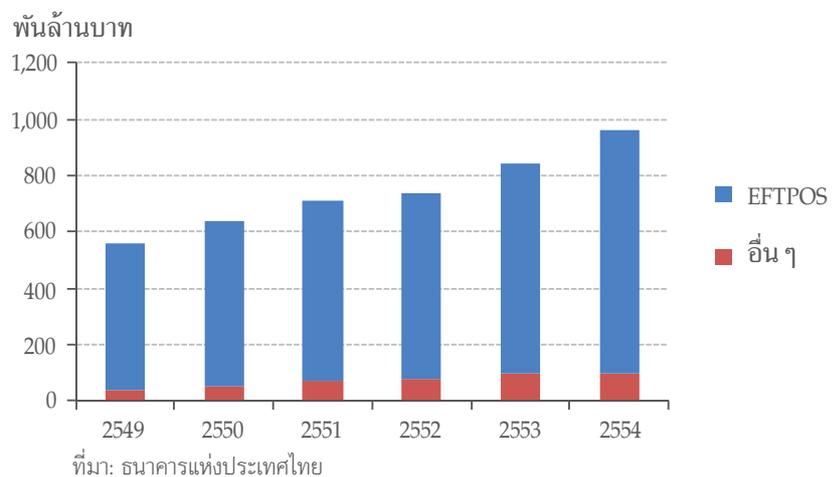
บัตรเครดิต

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2554 มีมูลค่า 1,174.4 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.7 จากปี 2553 ซึ่งมีมูลค่า 1,051.6 พันล้านบาท เมื่อพิจารณาช่องทางการใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการพบว่าผู้ใช้บัตรเครดิตยังนิยมใช้บัตรในการซื้อสินค้าที่ร้านค้ามากที่สุด โดยมีสัดส่วนการใช้ทั้งในด้านจำนวนรายการและมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 92.3 และ 89.8 ตามลำดับ ขณะที่การใช้บริการผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ยังคงมีสัดส่วนใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนรายการและมูลค่าการใช้

ภาพที่ 23: จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2554

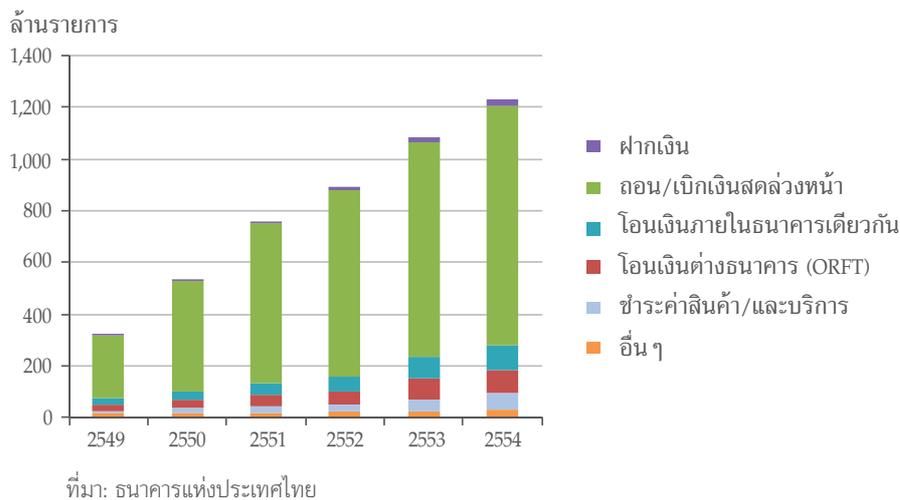
ภาพที่ 24: มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2554

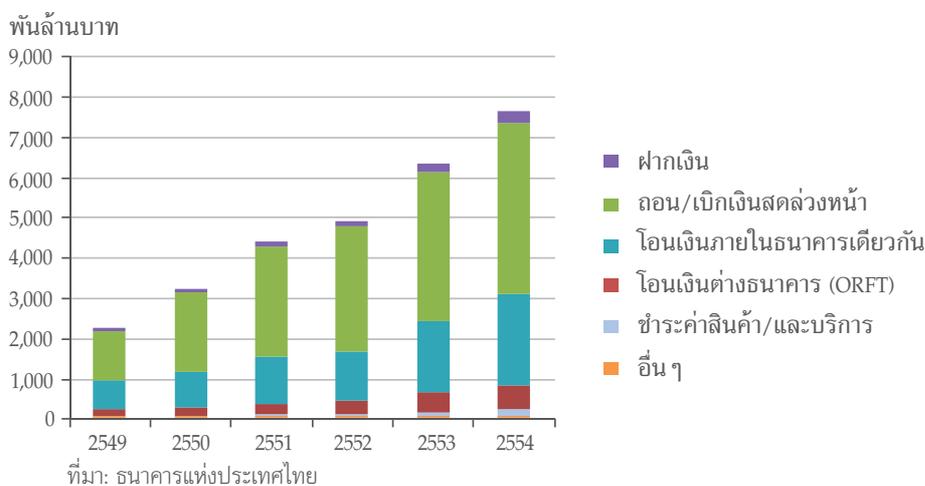
บัตรเครดิต¹⁹

การใช้บัตรเครดิตส่วนใหญ่ยังคงเป็นการใช้เพื่อการเบิกถอนเงินสดในลักษณะเดียวกับบัตรเอทีเอ็มเป็นหลัก ขณะที่การใช้บัตรเพื่อโอนเงินและชำระค่าสินค้าและบริการ ยังมีสัดส่วนที่ต่ำกว่ามากดังจะเห็นได้จากปริมาณการใช้บัตรเครดิตเพื่อเบิกถอนเงินสดเฉพาะธนาคารพาณิชย์ (ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) ในปี 2554 มีจำนวน 920.0 ล้านรายการ คิดเป็นร้อยละ 74.7 ของปริมาณรายการใช้บัตรเครดิตทั้งสิ้น ขณะที่สัดส่วนการใช้บัตรเครดิตเพื่อโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันและโอนเงินต่างธนาคารมีสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 7.8 และร้อยละ 7.4 ส่วนสัดส่วนการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการทั้งที่ทำผ่านเครื่องรับบัตรเครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 5.1

ภาพที่ 25: ปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเครดิต

ภาพที่ 26: มูลค่าการทำรายการผ่านบัตรเครดิต

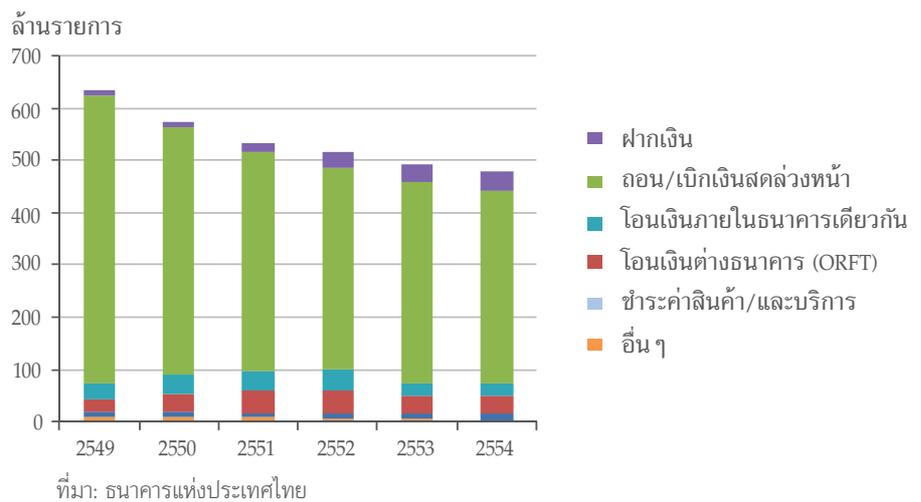

¹⁹ ข้อมูลปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการใช้บัตรเครดิตแยกตามวัตถุประสงค์การใช้ ครอบคลุมเฉพาะธุรกรรมการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

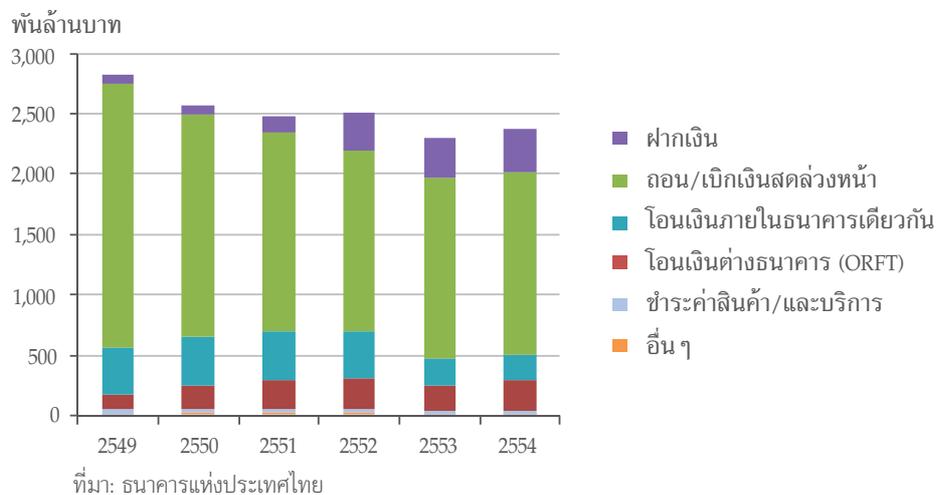
บัตรเอทีเอ็ม²⁰

การใช้บัตรเอทีเอ็มส่วนใหญ่เป็นการถอนเงินสดโดยมีสัดส่วนร้อยละ 76.8 ของปริมาณรายการทั้งหมด รองลงมาได้แก่ การโอนเงินซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 12.4 อย่างไรก็ตาม ปริมาณการใช้บัตรเอทีเอ็มเฉพาะธนาคารพาณิชย์ (ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) ในปี 2554 มีปริมาณลดลงต่อเนื่องโดยลดลงจาก 491.3 ล้านรายการในปี 2553 เป็น 479.6 ล้านรายการ หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 2.4 เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราการขยายตัวของปริมาณธุรกรรมของบัตรเอทีเอ็มติดลบเป็นปีที่ 5 ตั้งแต่ปี 2550 เนื่องจากจำนวนบัตรเอทีเอ็มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปริมาณรายการฝากเงินผ่านเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติยังคงมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2554 มีการขยายตัวร้อยละ 11.4 จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มการรับฝากเงินผ่านเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติยังคงได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ใช้บริการ

ภาพที่ 27: ปริมาณธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม

ภาพที่ 28: มูลค่าธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม

²⁰ ข้อมูลปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการใช้บัตรเอทีเอ็มแยกตามวัตถุประสงค์การใช้ ครอบคลุมเฉพาะธุรกรรมการใช้บัตรเอทีเอ็มของธนาคารพาณิชย์ ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ตารางที่ 9: ธุรกรรมการใช้บัตรพลาสติกของธนาคารพาณิชย์ ปี 2554

	ปริมาณ		มูลค่า	
	ล้านรายการ	สัดส่วนร้อยละ	พันล้านบาท	สัดส่วนร้อยละ
บัตรเอทีเอ็ม				
- ถอนเงิน	368.1	76.8%	1,501.6	63.7%
- โอนเงิน	59.5	12.4%	465.6	19.8%
- ชำระค่าสินค้าและบริการ	11.5	2.4%	26.0	1.1%
- ผากเงิน	37.1	7.7%	363.2	15.4%
- อื่น ๆ	3.4	0.7%	0.7	0.0%
รวม	479.6	100.0%	2,357.1	100.0%
บัตรเดบิต				
- ถอนเงิน	920.0	74.7%	4,275.1	56.1%
- โอนเงิน	187.5	15.2%	2,865.7	37.6%
- ชำระค่าสินค้าและบริการ	62.9	5.1%	184.9	2.4%
- ณ จุดขาย	25.1	2.0%	80.9	1.1%
- อื่น ๆ เช่น ATM	37.8	3.1%	104.0	1.3%
- ผากเงิน	28.3	2.3%	294.2	3.9%
- อื่น ๆ	32.5	2.7%	0.0	0.0%
รวม	1,231.2	100.0%	7,619.9	100.0%

3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต²¹

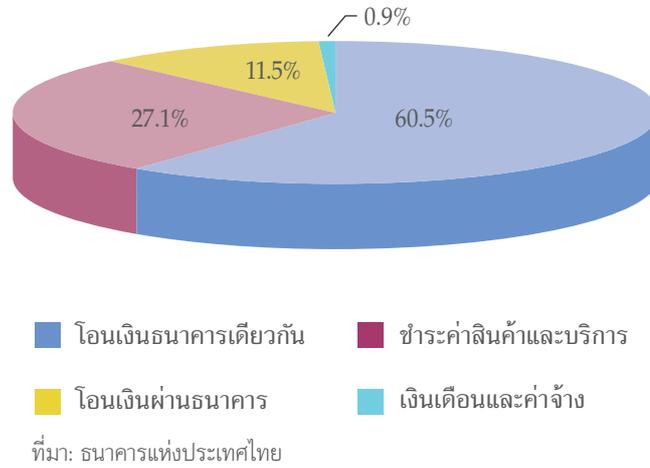
การใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากลูกค้าธนาคารโดยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความมั่นใจของผู้ใช้บริการ ในปี 2554 มีปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.9 จาก 60.8 ล้านรายการ เป็น 83.8 ล้านรายการ ขณะที่มูลค่าการใช้บริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3 จาก 7.9 ล้านล้านบาท เป็น 8.8 ล้านล้านบาท

ปริมาณและมูลค่ารายการผ่านธนาคารทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการโอนเงินภายในธนาคาร เดียวกันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60.5 และร้อยละ 64.8 การชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนร้อยละ 27.1 และร้อยละ 29.5 ขณะที่การโอนเงินต่างธนาคารและการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างมีสัดส่วนตามปริมาณร้อยละ 11.5 และร้อยละ 0.9 มีสัดส่วนตามมูลค่าร้อยละ 1.8 และร้อยละ 3.9 ตามลำดับ (ภาพที่ 29-30)

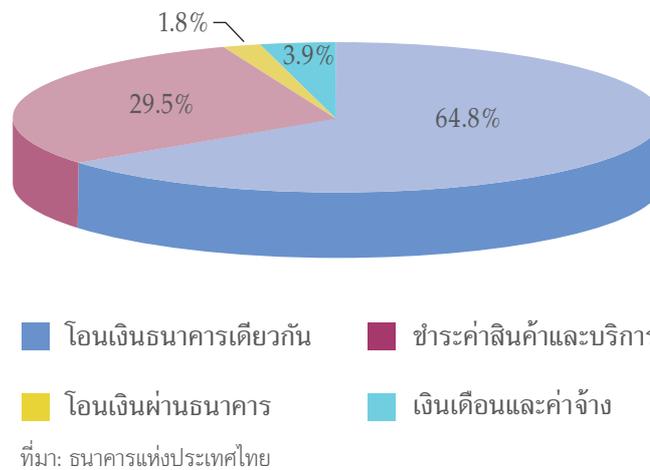
²¹ ข้อมูลธนาคารทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงธุรกรรมทางการเงินที่ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นตัวกลางในการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 29: สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2554

ภาพที่ 30: สัดส่วนมูลค่ารายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2554

3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ณ สิ้นปี 2554 มีผู้ให้บริการ e-Money ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลตามกฎหมาย²² รวมทั้งหมด 20 ราย²³ เพิ่มจากปีก่อน 3 ราย โดยแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

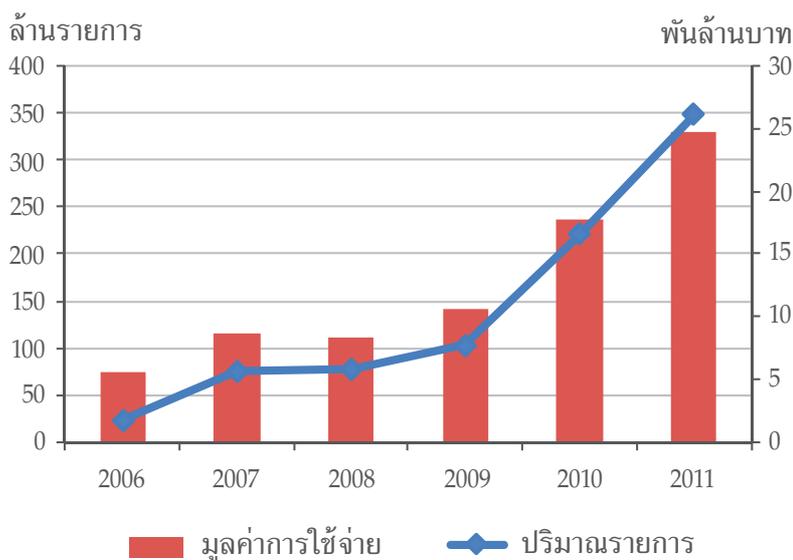
²² การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

²³ รายชื่อผู้ให้บริการ e-Money ดูได้จากเว็บไซต์ธนาคารแห่งประเทศไทย : www.bot.or.th หัวข้อ “ระบบการชำระเงิน”

1. ผู้ให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้า/บริการจากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน เป็นผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินรวม 5 ราย
2. ผู้ให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้า/บริการจากผู้ให้บริการหลายรายโดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกันเป็นผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน 7 ราย และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน 8 ราย

การใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ยังคงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 348.2 ล้านรายการ และ 24.7 พันล้านบาท²⁴ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 57.2 และร้อยละ 39.4 ตามลำดับ ทั้งนี้ ณ สิ้นปี 2554 มีจำนวนบัตรหรือจำนวนบัญชีรวมทั้งสิ้น 13.8 ล้านบัตรหรือบัญชี เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 20.2

ภาพที่ 31: จำนวนรายการและมูลค่าการใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

²⁴ ปริมาณรายการใช้จ่าย มูลค่าการใช้จ่าย และจำนวนบัตร/บัญชี ดังกล่าวแสดงเฉพาะบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นการใช้เพื่อทดแทนเงินสดที่สามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการไม่รวมบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เติมเงินโทรศัพท์มือถือ

3.3 การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ภาพที่ 32: จำนวนรายการและมูลค่าการโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2554 การโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์ลดลงเล็กน้อยทั้งปริมาณและมูลค่าเทียบกับปีก่อน ซึ่งอยู่ที่ 29.0 ล้านรายการ และ 92.2 พันล้านบาท เป็น 28.4 ล้านรายการ และ 91.3 พันล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 2.1 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ โดยการชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ยังคงเป็นธุรกรรมหลักที่ผู้บริโภคใช้บริการผ่านบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

3.4 รายได้ของธนาคารพาณิชย์จากบริการด้านการชำระเงิน

ภาพที่ 33: รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

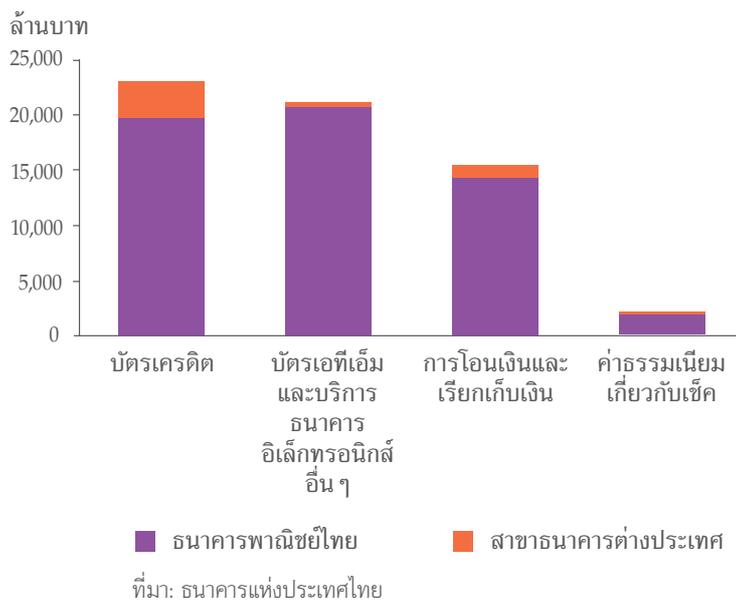

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2554 ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากบริการด้านการชำระเงินรวม 65.4 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.0 ของรายได้ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 5.5 พันล้านบาท หรือร้อยละ 9.3 ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นที่น้อยกว่าอัตราของปี 2553 เล็กน้อยที่ร้อยละ 11.8

สัดส่วนของรายได้จากธุรกรรมด้านการชำระเงินในภาพรวมของระบบธนาคารพาณิชย์สูงสุดสามอันดับแรกยังคงเป็นรายได้จากบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็มและบริการอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ และการโอนเงินและเรียกเก็บเงินเช่นเดียวกับปีก่อน โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 37.1 34.1 และ 25.2 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณารายได้ด้านการชำระเงินอันดับแรกของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทยได้แก่ บัตรเอทีเอ็มและบริการอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ มีสัดส่วนร้อยละ 36.5 แต่หากพิจารณารายได้ด้านการชำระเงินของธนาคารต่างประเทศอันดับแรกจะได้แก่ บัตรเครดิตที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 71.0

ภาพที่ 34: รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่าง ๆ ในปี 2554

4. อภิธานศัพท์และคำย่อ

กพร.	คณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน
กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ทพร.	คณะทำงานร่างแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน
ทสอ.	คณะทำงานส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ปปง.	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ร.ฎ.	พระราชกฤษฎีกา
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
สมอ.	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
สรอ.	สหรัฐอเมริกา
ACGM	ASEAN Central Bank Governors' Meeting
ADSL	Asymmetric digital subscriber line การให้บริการอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง
AEC	ASEAN Economic Community
AML/CFT	Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism
ATM	Automated Teller Machine
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network
BCP	Business Continuity Plan
BOS	Banknote Ordering System
BIS	Bank for International Settlements
CLS	Continuous Linked Settlement
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point of Sale
e-Money	Electronic Money
e-Payment	Electronic Payment
FRBNY	Federal Reserve Bank of New York
FSAP	Financial Sector Assessment Program

FX	Foreign Exchange
HKMA	Hong Kong Monetary Authority
HKICL	The Hong Kong and Shanghai Banking Corporation Limited
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ICS	Imaged Cheque Clearing System
ILF	Intraday Liquidity Facilities
IMF	International Monetary Fund
ISO	International Organization for Standardization
NECTEC	National Electronics and Computer Technology Center หรือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
NITMX Bulk Payment - Credit Next Day	บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ
NGO	Non-Governmental Organization
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
Non-bank	ผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
PKI	Public Key Infrastructure
PvP	Payment versus Payment
ROSCs	Reports on the Observance of Standards and Codes
RTGS	Real Time Gross Settlement
SRS	Securities Requirement for Settlement
TC68	Technical Committee 68 เป็นคณะกรรมการที่กำกับและ รับผิดชอบมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการธุรกิจการเงินและการธนาคาร
USD CHATS	US Dollar Clearing House Automated Transfer System
WC-PSS	Working Committee on Payment and Settlement System

5. บรรณานุกรม

คำสั่งธนาคารแห่งประเทศไทยที่ ท 151/2551 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับผู้บริโภคร (ทอบ.), 24 มิถุนายน 2551

ธนาคารแห่งประเทศไทย. แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553, กันยายน 2550

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ตารางเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ให้บริการแต่ละราย. วันที่ค้นข้อมูล 17 เมษายน 2555, จาก <http://www2.bot.or.th/feerate/index.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. มัลติมีเดียสื่อการเรียนรู้ด้านระบบการชำระเงิน. วันที่ค้นข้อมูล 17 เมษายน 2555, จาก <http://www2.bot.or.th/PSServices/>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สถิติธุรกรรมภาพรวมระบบการชำระเงิน. วันที่ค้นข้อมูล 17 เมษายน 2555, จาก <http://www.bot.or.th/Thai/Statistics/PaymentSystems/Pages/StatPaymentTransactions.aspx>

บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด. ประวัติการก่อตั้งบริษัท วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2555, จาก บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด : <http://www.itmx.co.th>

“ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2553) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553” (2553, 26 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 124 ง. หน้า 50 124 ง. หน้า 47-50

“พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551” (2551, 16 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 99 ก. หน้า 1-12

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่อง การมีผลผูกพันของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เรื่องเสรีจที่ 537/2549, ตุลาคม 2549

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2555) กระบวนการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้อความตามมาตรฐาน ISO 20022 วันที่ค้นข้อมูล 9 เมษายน 2555, จาก <http://www.etda.or.th/main/contents/display/238>

Bank for International Settlements (1997), *Real-time Gross Settlement Systems*

Bank for International Settlements (2003). *Glossary of terms used in payments and settlement systems*

Bank for International Settlements (2012). *Country Red Books: Payment, Clearing and Settlement Systems in Australia*

Bank for International Settlements (2012). *Country Red Books: Payment, Clearing and Settlement Systems in Malaysia*

Bank for International Settlements (2011). *Country Red Books: Payment, Clearing and Settlement Systems in Japan*

Bank for International Settlements (2011). *Country Red Books: Payment, Clearing and Settlement Systems in Hong Kong*

Bank for International Settlements (2011). *Country Red Books: Payment, Clearing and Settlement Systems in Korea*

Bank of Thailand (2004). *Payment 2004: A Road Map for Thai Payment Systems*

Continuous Linked Settlement. About CLS. Retrieved April 11, 2012. From <http://www.cls-group.com/ABOUT/Pages/default.aspx>

JAPAN Debit card promotion Association. *J-Debit Overview*. Retrieved May 2, 2012. From <http://www.debitcard.gr.jp>

International Organization for Standardization. *About ISO*. Retrieved April 9, 2012. From <http://www.iso.org/iso/about.htm>

Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS. *ASEANWCPSS*. Retrieved April 10, 2012. From <http://www.aseanwcpss.org/aseanwcpss/Pages/default.aspx>

6. ตารางสถิติ

- Table 1: Basic statistical data
- Table 2: Technological infrastructure
- Table 3: Narrow Money (at year-end, billion baht)
- Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
- Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
- Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Volume of transactions (in thousands)
- Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Value of transactions (billion baht)
- Table 8: Notes and coins (at year-end, million baht)
- Table 9: Institutional infrastructure
- Table 10: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems.
Volume of transactions (in thousands)
- Table 11: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems.
Value of transactions (billion baht)
- Table 12: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Volume of transactions (in millions)
- Table 13: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Value of transactions (billion baht)
- Table 14: Number of participants in selected payment and settlement systems
- Table 15: Number of ATMs
- Table 16: Number of EFTPOS terminals
- Table 17: Number of payment cards
- Table 18: Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)

- Table 19: Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)
- Table 20: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)
- Table 21: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)
- Table 22: Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)
- Table 23: Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)
- Table 24: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)
- Table 25: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)
- Table 26: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (Monthly average, baht)
- Table 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average, baht)
- Table 28: Use of mobile banking
- Table 29: Use of internet banking
- Table 30: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer : ORFT).Volume of transactions (in thousands)
- Table 31: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer : ORFT). Value of transactions (billion baht)
- Table 32: Bill payment at bank counter. Volume of transactions (in thousands)
- Table 33: Bill payment at bank counter. Value of transactions (billion baht)
- Table 34: Use of e-Money
- Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments (million baht)

Table 1: Basic statistical data						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Population (millions)	62.83	63.04	63.39	63.53	63.88	64.08
GDP current price (billion baht)	7,844.9	8,525.2	9,080.4	9,041.5	10,104.8	10,539.4
GDP per capita (baht)	124,861.72	135,238.53	143,247.18	142,329.65	158,184.10	164,482.80
Exchange rate vis-a-vis US\$ (at year-end)	36.04	33.75	34.93	33.36	30.15	31.70

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

^P Preliminary Data

Table 2: Technological infrastructure						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total fixed network telephone subscribers	7.04	7.02	6.97	6.85	6.65	6.43
Total mobile telephone subscribers (millions)	41.30	51.60	63.69	69.50	73.05	78.36
Postpaid	6.32	5.60	6.54	7.39	7.84	7.93
Prepaid	34.98	46.00	57.15	62.11	65.21	70.44
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	11.21	11.14	10.99	10.78	10.41	10.03
Mobile telephone (%)	65.73	81.86	100.48	109.40	114.36	122.29

Sources: CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited

Table 3: Narrow Money ¹ (at year-end, billion baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Currency	806.37	878.33	962.63	1,045.11	1,156.43	1,294.19
Held by business and household sector	652.90	720.05	752.33	843.96	937.20	1,035.99
Held by commercial banks	135.11	140.24	184.76	178.97	193.50	221.29
Held by finance companies	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Held by specialized banks	17.13	16.71	24.23	22.18	25.74	36.91
Demand deposits	258.57	279.85	288.90	330.59	365.24	378.28
Demand deposits at Bank of Thailand	3.67	3.85	15.11	3.13	2.94	3.05
Demand deposits at commercial banks	252.06	271.41	269.77	321.33	357.38	368.19
Demand deposit at specialized banks	2.84	4.59	4.02	6.14	4.92	7.04
Narrow Money	911.47	999.90	1,041.22	1,174.55	1,302.44	1,414.27
Currency held by business and household sector as % of Narrow money	71.6%	72.0%	72.3%	71.9%	72.0%	73.3%
Demand deposits held by business and household sector as % of Narrow money	28.4%	28.0%	27.7%	28.1%	28.0%	26.7%

Source: Bank of Thailand

¹ circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

^P Preliminary Data

Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Banknotes and coins ¹	652.90	720.05	752.33	843.96	937.20	1,035.99
Demand deposits	258.57	279.85	288.90	330.59	365.24	378.28
Narrow money ²	911.47	999.90	1,041.22	1,174.55	1,302.44	1,414.27
Broad money ³	8,573	9,109	9,944	10,617	11,779	13,566

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government

² Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

³ Currency in circulation and all kinds of deposits at commercial banks, specialized banks, and PN issued by financial companies

^P Preliminary Data

Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Balances held at central bank	56.8	51.5	58.5	48.2	78.2	59.3
Required reserves	404.8	408.2	426.7	425.9	457.8	488.5
Free reserves	743.2	921.2	1,382.2	1,908.3	2,110.7	2,004.5
Transferable deposits at other banks	5.1	6.7	5.0	3.7	6.7	7.9
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	80.1	75.8	19.2	14.9	10.0	0.0

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments						
Volume of transactions (in thousands)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Paper-based ¹ :	127,774	130,235	129,126	123,202	114,558	115,431
In-house cheque	43,681	49,503	49,900	48,310	39,435	41,833
Interbank cheque	84,093	80,732	79,227	74,892	75,123	73,598
Payment cards:	1,214,314	1,401,241	1,601,273	1,747,320	1,942,936	2,132,241
ATM card ²	646,304	592,653	555,826	556,613	542,707	561,136
for cash withdrawal	553,837	473,532	419,610	387,175	422,546	429,288
for other purposes ³	92,467	119,121	136,216	169,438	120,161	131,848
Debit card	326,105	538,288	761,142	895,708	1,085,356	1,231,241
for cash withdrawal	245,342	428,643	617,729	724,622	828,607	920,029
for purchasing purpose via EFTPOS	6,762	9,536	11,496	11,913	13,802	25,057
for other purposes ⁴	74,002	100,108	131,918	159,172	242,948	286,155
Credit card ⁵	241,904	270,300	284,305	294,999	314,873	339,865
for purchasing purpose	215,010	237,798	251,128	263,424	282,597	308,212
for other purposes ⁶	26,894	32,502	33,177	31,575	32,276	31,653
Automated:	177,801	203,536	220,128	237,630	274,019	296,861
Direct credit ⁷	105,731	124,236	134,010	146,151	166,372	178,147
Direct debit ⁸	53,277	59,967	64,985	68,583	80,621	88,086
ITMX Bulk Payment (SMART)	17,072	17,568	19,205	20,891	24,702	27,901
BAHTNET ⁹	1,721	1,766	1,929	2,005	2,323	2,728

Source: Bank of Thailand

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque.

² Include data from three Special Financial Institutions.

³ Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, cash withdrawal, deposit and funds transfer

^P Preliminary Data

⁵ Data include bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer

⁷ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁸ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁹ Data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments
Value of transactions (billion baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Paper-based ¹ :	48,200	55,637	62,147	56,066	51,698	56,169
In-house cheque	18,080	23,099	25,061	22,473	17,918	20,363
Interbank cheque	30,121	32,537	37,086	33,593	33,780	35,806
Payment cards :	5,831	6,650	7,919	8,457	9,854	11,471
ATM card ²	2,859	2,607	2,645	2,643	2,508	2,677
for cash withdrawal	2,190	1,840	1,634	1,498	1,721	1,804
for other purposes ³	668	767	1,011	1,145	787	873
Debit card	2,240	3,205	4,354	4,876	6,294	7,620
for cash withdrawal	1,227	1,971	2,738	3,095	3,670	4,275
for purchasing purpose via EFTPOS	12	19	24	24	30	81
for other purposes ⁴	1,001	1,216	1,592	1,757	2,593	3,264
Credit card ⁵	732	839	921	937	1,052	1,174
for purchasing purpose	561	636	711	737	845	964
for other purposes ⁶	171	203	210	200	207	211
Automated :	148,778	190,210	286,191	498,861	665,846	780,284
Direct credit ⁷	3,436	5,351	6,044	6,698	8,121	10,163
Direct debit ⁸	1,238	1,699	1,847	1,676	2,021	3,014
ITMX Bulk Payment (SMART)	802	793	828	868	1,081	1,393
BAHTNET ⁹	143,302	182,368	277,472	489,619	654,623	765,714

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque.

² Include data from three Special Financial Institutions.

³ Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, cash withdrawal, deposit and funds transfer.

⁵ Data include bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct debit.

⁹ Data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

^P Preliminary Data

Table 8: Notes and coins (at year-end, million baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Notes and coins	806,380	878,331	993,148	1,095,159	1,187,828	1,346,437
Notes:	773,848	842,624	954,484	1,054,484	1,144,480	1,299,484
500000 baht	118	117	117	117	116	117
1000 baht	571,739	628,175	701,711	774,058	889,617	1,028,838
500 baht	94,712	98,497	119,283	140,972	113,746	119,826
100 baht	74,843	82,435	97,484	98,605	98,235	108,220
60 baht	1,154	1,157	1,161	1,163	1,166	1,173
50 baht	8,787	7,819	9,377	13,062	12,799	9,599
20 baht	19,038	20,741	21,674	22,835	25,134	28,045
10 baht	3,218	3,357	3,351	3,346	3,342	3,340
5 baht	123	196	196	196	195	196
1 baht	107	121	121	121	121	121
50 satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	32,532	35,707	38,664	40,675	43,348	46,953

Source: Bank of Thailand

Table 9: Institutional infrastructure						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	366	287	260	226	231	231
Value of Accounts (million baht) ¹	174,639	151,137	159,678	250,262	422,059	353,916
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	15	18	18	17	17	16
Number of Branches	4,701	5,070	5,477	5,791	5,961	6,183
Number of Accounts	68,154,739	73,108,528	75,259,745	76,078,336	79,073,950	77,588,699
Value of Accounts (million baht)	5,925,445	5,843,995	6,535,094	6,557,653	6,886,058	7,270,603
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	1,699	1,768	1,796	1,853	2,002	2,240
Number of Accounts	45,475,345	36,651,097	42,713,869	41,618,537	37,838,856	37,366,503
Value of Accounts (million baht)	1,549,498	1,341,482	1,809,653	2,175,906	2,435,471	2,249,904
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	17	16	16	15	15	15
Number of Branches	17	16	16	15	15	18
Number of Accounts	83,180	219,789	90,115	89,866	92,402	96,165
Value of Accounts (million baht)	595,896	673,490	507,009	466,418	511,604	623,338
Post Office						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	1,158	1,176	1,188	1,254	1,281	1,295
Number of Accounts	-	-	-	-	-	-
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	-	-

Sources: Bank of Thailand and Thailand Post Co., Ltd.

¹ Exclude regional offices

^P Preliminary Data

Table 10: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems						
Volume of transactions (in thousands)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Paper-based:	84,093	80,732	79,227	74,892	75,123	73,598
ECS	61,445	59,026	57,833	53,926	53,864	52,116
Provincial Cheques	5,935	15,056	14,666	14,353	14,533	14,775
B/C ¹	6,714	6,649	6,728	6,613	6,726	6,707
Automated:	59,872	75,300	100,181	99,110	116,482	130,554
BAHTNET ²	1,721	1,766	1,929	2,005	2,323	2,728
ITMX Bulk Payment (SMART)	17,072	17,568	19,205	20,891	24,702	27,901
ORFT-ATM (on-line retail funds transfer)	41,079	55,966	79,047	76,214	89,456	99,926

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

² Data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

Table 11: Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems						
Value of transactions (billion baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Paper-based:	30,121	32,537	37,086	33,593	33,780	35,806
ECS	27,175	29,524	33,912	30,473	30,247	31,861
Provincial Cheques	2,617	2,667	2,798	2,761	3,137	3,508
B/C ¹	329	346	376	359	396	437
Automated:	144,374	183,509	278,778	490,940	656,253	767,749
BAHTNET ²	143,302	182,368	277,472	489,619	654,623	765,714
ITMX Bulk Payment (SMART)	802	793	828	868	1,081	1,393
ORFT-ATM	270	349	478	453	549	642

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

² Data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

Table 12: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems						
Volume of transactions (in millions)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Book-entry system:						
Equity securities	2.45	2.36	2.41	2.46	2.83	2.66
Government securities	0.06	0.05	0.09	0.09	0.13	0.14

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 13: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems
Value of transactions (billion baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	35	23	33	42	20	22
Book-entry system:						
Equity securities	694.0	713.6	625.8	539.0	816.0	1029.0
Government securities	10,666	27,002	58,647	51,071	66,817	80,469

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 14: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BAHTNET	65	67	69	65	66	64
ECS	40	40	40	38	38	38
Provincial Cheque Clearing	21	22	23	21	22	22
B/C ¹	39	39	39	37	37	37
ITMX Bulk Payment (SMART)	29	33	33	33	33	32
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	247,700	296,867	308,188	633,708	529,237	341,968
Book-entry system:						
Equity securities and Government securities	74	77	91	88	89	89

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 15: Number of ATMs

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total	21,988	25,943	34,796	39,454	44,468	47,759
Bangkok	8,675	9,883	12,624	13,586	14,639	15,099
Central	6,951	8,818	11,871	13,951	15,669	16,658
Northeast	2,069	2,491	3,673	4,370	5,314	6,091
North	2,072	2,274	3,230	3,707	4,304	4,760
South	2,221	2,477	3,398	3,840	4,542	5,151

Source: Bank of Thailand

Table 16: Number of EFTPOS terminals ¹						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Total	206,216	213,675	246,563	227,283	258,248	261,167

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, data is collected from banks and some credit card companies.

^P Preliminary Data

Table 17: Number of payment cards						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total	55,698,708	57,929,150	61,798,358	67,631,419	72,627,280	77,818,347
Credit card ¹	10,900,566	12,003,369	12,971,694	13,489,422	14,187,815	15,328,291
ATM card ²	30,845,358	22,632,173	22,560,305	23,438,658	24,308,945	23,756,810
Debit card ³	13,952,784	23,293,608	26,266,359	30,703,339	34,130,520	38,733,246

Source: Bank of Thailand

¹ Data include non-bank.

² Data include Government Saving Bank, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives and Islam Bank of Thailand.

³ Data include Government Saving Bank.

Table 18: Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Postal payments total	34.69	34.45	33.69	30.62	29.00	28.40
Domestic money order total ¹	33.77	33.83	33.19	30.21	28.65	28.12
Domestic postal order	0.86	0.58	0.46	0.38	0.33	0.26
Postcheque ²	-	-	-	-	-	-
International money order	0.03	0.02	0.02	0.02	0.01	0.01
Incoming	0.03	0.02	0.02	0.02	0.01	0.01
Outgoing	neg.	neg.	0.00	0.00	0.00	0.00

Source: Thailand Post Co., Ltd.

¹ Data include domestic money order and Pay at Post.

² Postcheque has been terminated since 2002

Table 19: Use of postal payment instruments. Volume of transactions (billion baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Postal payments total	107.06	107.91	110.04	98.52	92.24	91.35
Domestic money order total ¹	105.61	106.71	108.86	97.52	91.49	90.67
Domestic postal order	0.19	0.14	0.12	0.10	0.08	0.07
Postcheque ²	-	-	-	-	-	-
International money order	0.63	0.53	0.53	0.45	0.34	0.31
Incoming	0.62	0.52	0.53	0.44	0.33	0.30
Outgoing	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.00

Source: Thailand Post Co., Ltd.

¹ Data include domestic money order and Pay at Post.

² Postcheque has been terminated since 2002

Table 20: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Total	36,291	39,858	44,720	49,568	55,324	60,362
Credit card	9,792	11,202	12,934	13,451	15,562	19,868
ATM card and e-banking	9,976	10,710	12,430	16,539	18,477	20,903
Money transfer and collection	11,711	12,977	14,310	15,148	16,516	14,466
Securities custodian	756	820	856	815	958	1,138
Cheque-related fee	1,965	2,269	2,365	2,128	2,164	2,098
Letter of credit	2,091	1,880	1,825	1,487	1,647	1,889

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

Table 21: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ^P
Total	2,955	3,146	2,990	3,977	4,425	5,047
Credit card	873	1,083	1,218	2,356	2,564	2,945
ATM card and e-banking	59	59	57	46	47	49
Money transfer and collection	763	772	919	874	913	1025
Securities custodian	732	753	611	577	650	727
Cheque-related fee	244	239	19	15	129	130
Letter of credit	284	240	166	109	122	171

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

Table 22: Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BAHTNET ¹	6,997	7,206	7,716	8,251	9,600	11,272
ECS	252,858	240,924	231,334	221,919	222,578	215,356
Provincial Cheque Clearing	65,574	61,453	58,663	59,065	60,053	61,054
B/C ²	27,630	27,141	26,911	27,216	27,795	27,713
ITMX Bulk Payment (SMART)	70,255	71,704	76,819	85,972	102,074	115,291

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BAHTNET ¹	583	744	1,110	2,015	2,705	3,164
ECS	112	121	136	125	125	132
Provincial Cheque Clearing	10.8	10.9	11.2	11.4	13.0	14.5
B/C ²	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6	1.8
ITMX Bulk Payment (SMART)	3.3	3.2	3.3	3.6	4.5	5.8

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BAHTNET ¹	13,421	11,488	11,969	12,898	18,542	18,581
ECS	590,830	514,286	495,463	473,362	547,686	515,908
Provincial Cheque Clearing	141,274	129,731	115,119	111,561	131,468	127,070
B/C ²	124,162	120,434	125,038	122,138	122,979	125,934
ITMX Bulk Payment (SMART)	300,353	322,497	361,746	314,828	350,156	359,198

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BAHTNET ¹	1,378.4	1,236.6	1,820.6	2,829.3	4,193.3	5,002.9
ECS	217.2	247.4	296.3	252.4	292.8	259.1
Provincial Cheque Clearing	18.3	20.3	20.9	19.1	22.6	23.3
B/C ²	4.7	4.9	5.7	5.3	5.9	6.5
ITMX Bulk Payment (SMART)	25.5	14.6	15.0	16.8	15.7	13.2

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Credit card	3,263	3,331	3,395	3,462	3,766	4,022
Debit card	73	73	75	65	74	174

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and oversea spending of Thai credit cards and Thai debit cards via EFTPOS.

Table 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ATM card	6,063	7,018	6,696	6,459	6,767	7,711
Debit card	7,328	7,051	8,752	8,618	9,165	9,531

Source: Bank of Thailand

Table 28: Use of mobile banking¹

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
No. of agreements	133,419	168,434	232,758	257,677	519,450	706,439
Volume of transactions	238,501	228,578	4,670,377	11,107,223	15,884,571	19,941,530
Value of transactions (million baht)	155	112	25,218	63,363	109,816	186,511

Source: Bank of Thailand

¹ Data include mobile banking transactions using credit cards, debit cards and account numbers.

Table 29: Use of internet banking

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
No. of agreements	2,139,325	3,135,502	4,009,907	3,165,663	4,822,947	5,626,233
Volume of transactions ¹	15,488,741	21,220,469	31,375,931	49,368,820	60,793,740	83,841,394
Value of transactions (billion baht)	3,584.0	4,896.5	5,073.0	5,692.6	7,891.7	8,779.7

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded.

Table 30: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer: ORFT)

Volume of transactions (in thousands)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total ORFT	43,279	61,234	87,225	84,265	98,618	109,936
ATM	41,079	55,966	79,047	76,214	89,456	99,926
Counter	2,200	5,267	8,177	8,051	9,162	10,010
Internet banking ¹	nav.	nav.	nav.	6,656	10,941	15,342

Sources: National ITMX Co., Ltd. and Processing Center Co., Ltd.

¹ Data collected since 2009.

Table 31: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer: ORFT)

Value of Transactions (billion baht)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total ORFT	293	427	606	583	721	855
ATM	270	349	478	453	549	642
Counter ¹	23	78	128	130	172	213
Internet banking ²	nav.	nav.	nav.	64	111	165

Sources: National ITMX Co., Ltd. and Processing Center Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006.

² Data collected since 2009.

Table 32: Bill payment at bank counters. Volume of transactions (in thousands)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total bill payment ¹	66,889	72,372	77,309	84,352	81,700	80,957
Cash	58,806	69,135	74,011	80,884	77,839	77,295
Cheque	1,457	1,791	1,829	1,564	1,629	1,604
Others	6,626	1,446	1,468	1,905	2,231	2,058

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

Table 33: Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total bill payment ¹	3,909	5,069	6,093	4,714	5,296	5,439
Cash	898	1,362	2,586	1,688	1,854	1,961
Cheque	1,904	2,129	2,584	1,934	2,110	2,597
Others	1,107	1,578	923	1,092	1,333	882

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

Table 34: Use of e-Money ¹						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
No. of cards/accounts	3,190,135	3,689,484	5,477,324	7,667,215	11,483,751	13,804,253
Volume of transactions	23,644,155	75,642,216	77,953,841	103,007,328	221,458,769	348,197,980
Value of transactions (million baht)	5,532.4	8,660.9	8,383.1	10,549.0	17,742.9	24,732.8

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2006 and excluded top-up cards.

Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments ¹ (million baht)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total fraud	345	620	519	793	186	150
Payment channels ²	90	389	315	561	44	34
Payment instruments ³	254	231	204	232	142	116

Source: Bank of Thailand

¹ Data collect from banks, some special financial institutions and some credit card companies since 2006.

² Banks report only final result. Fraud through specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking pass book and other channels.

³ Banks report only final result. Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, Debit card prepaid card and other cards.

7. หมายเหตุประกอบตาราง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
"-"	ไม่มีข้อมูล
"nav."	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
"neg."	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
"0"	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
 - อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7
- ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลเช็คประกอบด้วยเช็คภายในธนาคารเดียวกันและเช็คข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบัน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 สถาบัน
 - ข้อมูล Credit transfer หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
 - ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
 - ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
 - ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเจ้าของ ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
- ตารางที่ 9
- ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าค้างค้ำที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย

- ตารางที่ 10-11
- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบันการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 12-13
- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
- ตารางที่ 16
- ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
- ตารางที่ 17
- ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
- ตารางที่ 18-19
- ข้อมูลของบริการธนาณัติในประเทศ เป็นข้อมูลรวมของทั้งบริการธนาณัติในประเทศ และบริการชำระเงินทางไปรษณีย์ (Pay at Post)
- ตารางที่ 22-25
- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบันการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 26
- มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
- ตารางที่ 29
- ข้อมูลจำนวนรายการธนาณาททางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
- ตารางที่ 34
- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
- ตารางที่ 35
- ข้อมูลที่การสำรวจจากธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางบริษัท

